Vid Obeställbarhet returnera till Sac, Box 6507, 11383 Stockholm

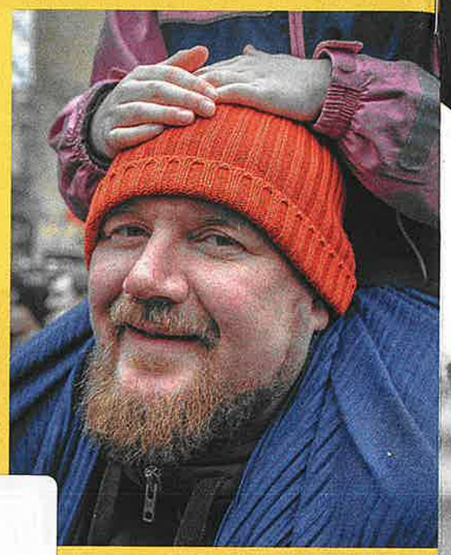
40-41 Trans

A Posttidning
Ej retur

Tidskriftsavd /4
Box 5404
402 29 GÖTEBORG

ANNONS

Stöd Hamnarbetarförbundet efter att vice ordföranden Erik Helgeson blivit uppsagd från sitt jobb i hamnen. Swisha en slant och bidra till att förbundet har råd att själva arvodera honom.



Vi vägrar låta arbetsgivarna utse våra repres

Sw 2 19 59

123-132 19 59
Erik
swish

- **Vi har valt, och ska därför företrädas av, Erik Helgeson!**

Läs mer på: www.hamn.nu/stotta-oss

- **Vi behöver er hjälp för att se till att Erik Helgeson kan fullfölja sitt fackliga uppdrag!**

SVENSKA HAMNARBETAREFÖRBUNDET

Göteborgs Stad
Biblioteken i Göteborg
7000119754

SYNDIKALISTEN

#3-4/2026

ges Arbetares Centralorganisation
ber–november 2026 • Årgång 105

Stadsbiblioteket

Migrant-organisering i Göteborg
s. 38–39

Kampen för den fackliga anslagstavlan
s. 40–41



TEMA: Syndikalistisk historia

Summary in English on pages 46–47 • **Resumen en español página 48–49**
Короткий зміст українською мовою на 50–51 сторінках
Краткое содержание на русском языке на страницах 52–53

SYNDIKALISTEN

Medlemstidning för SAC
– Sveriges Arbetares Centralorganisation

Syndikalisten
Box 6507, 113 83 Stockholm
Tel: 08 522 45 637
syndikalisten@sac.se

OBS! Info om inskick av material på sidan 55!

Redaktör och ansvarig utgivare
Toivo Jokkala, Linköpings LS

Redaktionsarbetsgrupp
Solveig Betnér, Norrköpings LS
Viktor Boström, Malmö LS
Errol Tanriverdi, Linköpings LS
Néstor Verdinelli, Göteborgs LS

Layout
Toivo Jokkala, Linköpings LS

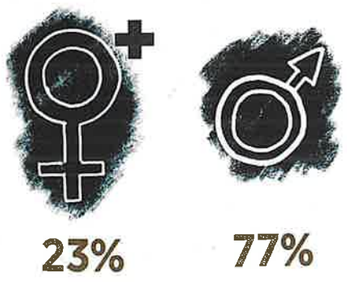
Tryck
Larsson Offsettryck
Periodicitet är fyra nummer per år
Upplaga 3 234
ISSN 1400-8416

SAC:s sekretariat
08-522 45 630
Telefontider: tisdagar kl 11–13 och onsdagar kl 15–17
(gäller från och med den 3 november; fram till dess är tiderna båda dagarna kl 13–15)
E-post: info@sac.se

Medverkande (skribenter, fotografer, illustratörer, översättningsgranskare, korrekturläsare) i detta nummer: Johan Apel Röstlund, Solveig Betnér (Norrköpings LS), Saman Bona (Fruviks LS), Viktor Boström (Malmö LS), Ellen David Friedman, Heléne Draheim (Mellannorrlands LS), Vendela Engström (Stockholms LS), Kristian Falk (Enköping-Heby LS), Roberto Fiadone, Britta Gröndahl (Stockholms LS), Håkan Gustafsson (Stockholms LS), Rasmus Hästbacka (Umeå LS), Henrik Johansson, Jesper Johansson (Umeå LS), Toivo Jokkala (Linköpings LS), Gabriel Kuhn (Fruviks LS), Agnes Lansrot (Stockholms LS), Pia Laskar, Rebecka Lindberg, Fernando Martí, John Nordmark (Stockholms LS), Anastasiia Omelian (Stockholms LS), Björn Pettersson (Göteborgs LS), Anna Remmets (Stockholms LS), Linnéa Sveider, Errol Tanriverdi (Linköpings LS), Néstor Verdinelli (Göteborgs LS)

Omslagsfoto: Agnes Bohlin, Arvidsjaurs LS, i oktober 1978. Foto: Arbetarens arkiv

Ungefärlig andel kvinnor och icke-binära respektive män bland medverkande, huvudpersoner i texter samt på fotografier och i illustrationer (vi strävar efter att kunna bryta den mansdominans som ofta uppstår):



Innehåll

4 Civilkuragepriset till fackkämpe vid järnvägen
5 Sociologisk studie av Solidariska byggare
6 Digital samorganisation bildad
8 Fusklapp för fackliga förhandlare
10 Respekt som grund för organisering
12 På spaning efter farfar i LS-arkiven
16 Svunnen syndikalistisk fångorganisering
20 Myter om Stripakonflikten
24 Registerkamp vid sanatoriebygge
30 Arbetsrättens språk – del 3 i serien om arbetsrättens historia
32 Anarkister och anarkosyndikalister i Argentinas historia – del 2
34 Spansk syndikalism under inbördeskriget
37 Stridsåtgärder i det fackliga arbetet
38 Migrantarbetarorganisering i Göteborg
40 Anslagstavlestrid i bilder
42 Umeå universitetssektion fyller 20
44 SAC på besök hos FAU
46 Summary in English – sammanfattning på engelska
48 Resumen en español – sammanfattning på spanska
50 Короткий зміст українською мовою – sammanfattning på ukrainska
52 Краткое содержание на русском языке – sammanfattning på ryska
54 Ordlista
55 Kontaktuppgifter

KOLLA IN:



Emil Boss, känd organisatör inom Stockholms LS av SAC, har just kommit ut med en ny diktsamling på Bokförlaget Lejd: *Tradition.* Med den avslutar han en poesitrilogi vars första del utgjordes av *Acceleration* (2017), följd av *Kompression* (2023). Dessa tre konceptuella diktböcker skildrar på olika sätt arbetets villkor i dag.

KOLLA ÄVEN IN:

Amalthea Frantz, chefredaktör för den SAC-ägda nyhetstidningen *Arbetaren*, medverkar i nummer 8/2026 av tidningen *Populär Historia* med en artikel om deckarförfattaren **Stieg Trenter** (1914–1967). I den skriver hon bland annat om följetongen "Jansson" som kan ha baserats på syndikalisten **Olle Jansson.** Denne startade Svensk-Norsk Pressbyrå under andra världskriget, smugglade propaganda till det ockuperade Norge och samarbetade med den brittiska underrättelseorganisationen SOE.

Ord från redaktören:
Ur historien mot framtiden

Det här numret av *Syndikalisten* har historiskt specialtema. Ni kommer bland annat att kunna läsa om strejken vid Stripa gruva 1925–1927, om organisering enligt registermetoden i Hällnäs i Västerbotten på 1920-talet och om syndikalistiskt samhällsbygge och motstånd mot kuppmakarna i Spanien under spanska inbördeskriget på 1930-talet.

Vi skriver också om den svunna fackliga verksamheten bland fångar på fängelset Hall. Fångorganiseringen som inleddes där för knappt ett halvsekel sedan väcker nya frågor i en tid när vi står inför en rekordstor ökning av antalet fängelseintagna i Sverige. Den SAC-ägda nyhetstidningen *Arbetaren* har under tidighösten publicerat ett antal temaartiklar som rör just utbyggnaden av fängelserna och vad den för med sig (länkar till några av dem hittar ni på sidan 19 i det här numret, i anslutning till Pia Laskars artikel om den syndikalistiska fångorganiseringen). Kanske kommer det på nytt att bli aktuellt för de lokala samorganisationerna inom SAC Syndikalisterna att bedriva verksamhet bland fängelsernas osynliga arbetare?

Hur det än blir med den saken är jag övertygad om att historien både kan inspirera och ge lärdmomar. I intervjun med sociologen Rasmus Ahlstrand på sidan 5 blir det tydligt hur metoderna från den syndikalistiska organiseringstraditionen kommit att spela en viktig roll i vår tid. Ahlstrand har studerat den syndikalistiska migrantorganiseringen i Solidariska byggare – Stockholms byggsyndikat och funnit att det som sker där på flera sätt är banbrytande. Han konstaterar att det inte är en slump att denna verksamhet växt fram just inom just SAC Syndikalisterna, med vår tradition av stridsvilja och korta beslutsvägar.


Toivo Jokkala, redaktör. FOTO: LINNÉA SVEIDER

En annan viktig del av vår syndikalistiska tradition är civilkurage. Varje år delar SAC Syndikalisterna ut Civilkuragepriset. Priset instiftades till minne av syndikalisten Björn Söderberg som mördades av nazister i sitt hem 1999 efter att ha slagit larm om att en ledande nazist fått ett lokalt förtroendeuppdrag inom fackförbundet Handels.

Årets civilkuragepris går till Valeria Corina Jara, aktiv i syndikalistiska Järnvägssektionen i Väst. Hon får priset för sitt engagemang i kampen mot slopad ersättning för den första övertidskvarten. I ett läge där de stora fackföreningarna redan accepterat försämringen mobiliserade Valeria tågpersonalen och fick till slut ledningen att backa på obestämd tid, trots att hon fick utstå mycket spott och spe längs vägen. Så kan modig syndikalistisk kamp i vår tid se ut.

Toivo Jokkala
SAC:s informationsorganisatör
och Syndikalistens redaktör

Stockholm-Gotlands distrikt av SAC Syndikalisterna bjuder in till panelsamtal:

Rörelsesocialism – förr och nu

Rörelsesocialism är en idéströmning inom arbetarrörelsen som förespråkar och praktiserar självförvaltning och basdemokratisk organisering. Toivo Jokkala och Per-Anders Svärd har med boken *Rörelsesocialism – Tjugosju teser om samhällsförändring underifrån* presenterat ett manifest för samhällsförändring underifrån. Vad kan vi lära oss av tidigare rörelser för samhällsförändring?

Lördag 7 november kl 13.00–16.00
Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41 i Stockholm

Panelsamtal mellan Toivo Jokkala, Per-Anders Svärd och Kristian Falk
Moderator: Jenny Jansson, statsvetare vid Uppsala universitet

Seminariet blir tillgängligt via Facebook genom Levande Video.

Mer Joe Hill-låtar

I förra numret av *Syndikalisten* rapporterade vi om Jan-Ola Sunabackas inspelningar av fackkämpen och protestsångaren Joe Hills sånger på svenska.

Nu arbetar musikern **Daniel Östersjö** på ett album med ny musik till inte tidigare tonsatta texter av Joe Hill: *New Joe Hill Songs*.

En första singel från det kommande albumet, "Everybody's joining it", har redan släppts. I den hörs ett hundratal människor från Joe Hills födelsestad Gävle, inspelade på stadens gator, sjunga med i den avslutande refrängen.

Lyssna på singeln på:
orcd.co/newjoehillsongs1

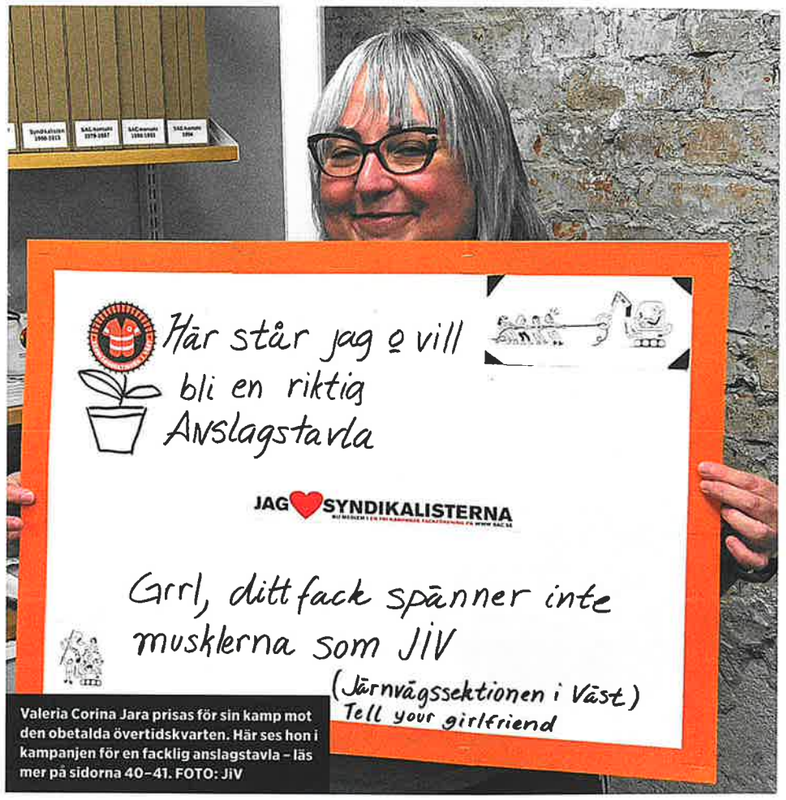
Valeria Corina Jara får SAC:s civilkuragepris för sin kamp

Den 12 oktober, på årsdagen av mordet på syndikalisten Björn Söderberg, kungjordes årets mottagare av SAC:s civilkuragepris till hans minne. Priset går i år till Valeria Corina Jara som får det för sitt framgångsrika mobiliseringsarbete mot arbetsköparen SJ:s försök att försämra villkoren för de anställda på tågen.

Den 12 oktober 1999 mördades syndikalisten Björn Söderberg i sitt hem av organiserade nazister. Bakgrunden var att Söderberg slagit larm om att en ledande nazist fått ett lokalt förtroendeuppdrag inom fackförbundet Handels.

SAC Syndikalisterna har utropat den 12 oktober till Civilkuragets dag och delar varje år ut ett civilkuragepris till Björn Söderbergs minne.

Årets pristagare är Valeria Corina Jara. Hon är aktiv i syndikalistiska Järnvägssektionen i Väst och får priset för sin kamp mot arbetsköparen SJ:s planer på försämringar av arbetsvillkoren.



Valeria Corina Jara prisas för sin kamp mot den obetalda övertidskvarten. Här ses hon i kampanjen för en facklig anslagstavla – läs mer på sidorna 40–41. FOTO: JiV

Härom året krävde arbetsköparorganisationen Almega, där SJ är medlemmar, att de första minuternas övertid per arbetspass skulle vara obetalda för tågpersonalen. Majoritetsfackförbunden Seko och ST accepterade förändringen. Det fick Valeria Corina Jara och Järnvägssektionen i Väst att blåsa till strid.

Valeria Corina Jara engagerade tillsammans med sina kollegor anställda från såväl den egna facksektionen som utanför. På mindre än tre månader samlades över 500 namnunderskrifter från järnvägsanställda in. Till slut meddelade arbetsköparorganisationen Almega att de backar från förändringsplanerna på obestämd tid.

”Genom att mobilisera tågpersonal både inom den egna fackföreningen, andra fackföreningar och oorgansierade har Valeria med kollegor i Björn Söderbergs anda visat på styrkan i att gå samman och säga ifrån”, skriver SAC:s centralkommitté i sin prismotivering.

– Valeria Corina Jara har tillsammans med sina arbetskamrater stått upp för att värna sin värdighet i ett klimat där arbetsköparen varit allt annat än vänligt inställd mot den fackliga organisationen, säger Cim-Héloïse Sävel, ledamot av SAC:s centralkommitte, och fortsätter:

– Det har verkligen krävt civilkurage.

SAC Syndikalisternas generalsekreterare Agnes Lansrot säger att hon är glad över att det kom in ett så stort antal nomineringar till årets civilkuragepris.

– Det möjliggjorde att vi kunde landa i en lista med många bra kandidater och till slut en mycket värdig pristagare till Björn Söderbergs minne.

Toivo Jokkala
Linköpings LS, Syndikalistens redaktör

MER NYHETER PÅ WEBBEN: Läs om SAC:s deltagande i den stora klimatdemonstrationen – skanna QR-koden:


Solidariska byggare lyckas där andra fack misslyckas, säger forskaren Rasmus Ahlstrand. FOTO: HÅKAN GUSTAFSSON, VOLODYA VAGNER

”Solidariska byggare en enorm framgång”

”Plötsligt känner migranterna att de också betyder någonting. De ses som människor, som arbetare, som någon som har samma rättigheter som alla andra som jobbar i Sverige.” Sociologen Rasmus Ahlstrand har följt syndikalistiska Solidariska byggare – Stockholms byggsyndikat i en ny studie.

– Det är banbrytande, säger Rasmus Ahlstrand.

Som en del av ett större nordiskt projekt följde han som sociolog med Solidariska byggare på möten och blockader under 10 månader. Resultatet har han redovisat i en studie som nyligen publicerades i den vetenskapliga tidskriften *Work, Employment and Society*.

– Det som egentligen ligger till grund för studien är den pågående utvecklingen vi sett de senaste 15 till 20 åren att arbetskraftsköpare utnyttjar sin maktposition gentemot de arbetande i allt större utsträckning, säger Rasmus Ahlstrand, och fortsätter:

– I de delar av arbetsmarknaden som jag har tittat på, med bygg och städ, är det i stor utsträckning migrantarbetare det handlar om. Utnyttjandet sker ofta genom lönestöld, att arbetare inte får ut lönen, eller genom felaktiga och fejkade anställningskontrakt.

Det är i den här kontexten som Solidariska byggares mobilisering av migrantarbetare står ut. De lyckas organisera många av dem som andra fack misslyckats med, menar Ahlstrand.

– Det banbrytande är att Solidariska byggare lyckas få ett så stort genomslag med så försvinnande små resurser, säger han.

En viktig anledning, menar Rasmus Ahlstrand, är att Solidariska byggare har sänkt sina kvalificerings- och karensperioder. Nästan alla andra svenska fackföreningar har karensperioder – som medlem kan du då bara få hjälp för den period du haft ett aktivt medlemskap. Det är en av de delar som bygger upp den relativt höga fackliga organiseringsgraden i Sverige.

Men här finns också en lucka, hävdar Rasmus Ahlstrand. Byråkratin och de institutionella ramarna har gjort den svenska modellen otillgänglig för migrantarbetare, som ofta inte är medlemmar eftersom de befinner sig i Sverige under en begränsad tid, inte känner till sina rättigheter och inte talar svenska. Den luckan fyller Solidariska byggare genom att använda sig av flerspråkiga förhandlare och sänkta kvalificerings- och karensperioder, menar han.

– Det är en enorm framgång genom det här, att helt plötsligt är facket tillgängligt. Det betyder jättemycket att man kan hjälpa en person på plats så fort den blir medlem.

Rasmus Ahlstrand säger att när han varit med på Solidariska byggares medlemsmöten och blockader har han observerat hur mötena återskapat en värdighet bland medlemmarna.

– Plötsligt känner migranterna att de också betyder någonting. De ses som människor, som arbetare, som någon som har samma rättigheter som alla andra som jobbar i Sverige.

Det här gör att arbetarna blir en del av ett arbetarkollektiv och ett ”community of struggle”, säger Rasmus Ahlstrand. Han har hämtat begreppet från den italienske forskaren Davide Pero. Handlingsorienterade ”communities of struggle” bygger också kamp- och stridsvilja – något som blev tydligt när Rasmus Ahlstrand under studien följde med på fackets blockader.

– För migranterna framgår det snabbt att det inte bara är snack utan också verkstad. En förhandling är ju också verkstad men i blockaderna så blir stridsviljan påtaglig.

Enligt Rasmus Ahlstrand är det ingen slump att Solidariska byggare växte fram inom just SAC då den syndikalistiska fackföreningstraditionen bygger på stridsvilja och konfrontativa fack med korta beslutsvägar.

På de möten och i de blockader som observerats i studien har Rasmus Ahlstrand även sett något han kallar för ett aktivistiskt ledarskap.

– Förhandlarna representerar inte bara migrantarbetarna vid blockaderna. De är där och tar kampen sida vid sida med medlemmarna.

Under studien träffade Rasmus Ahlstrand också företrädare för andra fackföreningar som uttryckte kritik mot att modellen för Solidariska byggare är så pass inriktad på medlemsservice i stället för arbetsplatsorganisering.

– Det finns poänger i den här kritiken. Och jag har förstått det som att många inom SAC också är tveksamma till det här. Men poängen i det här fallet är att det ju inte bara handlar om medlemsservice, utan att medlemsservicen är en del av den här organiseringen. Det är det första steget, säger Rasmus Ahlstrand.

– Det är tydligt att det här fungerar otroligt bra som en organiseringsstrategi. Det skapar tillgänglighet och väcker solidariteten och kampviljan hos medlemmarna.

Håkan Gustafsson
Stockholms LS

En längre version av artikeln finns på ***syndikalisten.sac.se/solidariska-byggare-2***

SAAK mest effektivt

I förra numret av *Syndikalisten* rapporterade vi om att syndikalisternas a-kassa SAAK i en ny mätning utmärkte sig för sina exceptionellt höga nöjdhetssiffror bland de egna medlemmarna.


Michael Ribbenhag, SAAK:s föreståndare. FOTO: PRIVAT

Nu har det kommit en annan mätning med resultat som är smickrande läsning för SAAK: förra året hade a-kassan lägst administrationskostnad per ersättningstagare av alla a-kassor. Uppgifterna presenteras i rapporten *Arbetslöshetskassornas ekonomi 2025* (2026:4) från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

– Det är en mätning som sätter kostnaderna i relation till produktivitet, och det är glädjande att vi har ett så bra resultat i mätningen, säger Michael Ribbenhag, föreståndare för SAAK.

Samtidigt vill han sätta in statistiken i ett större perspektiv som rör utvecklingen på den samtida svenska arbetsmarknaden som helhet.

– Vi hoppas att arbetslösheten ska sjunka och skulle antalet personer som får ersättning bli färre kommer administrationskostnaden per ersättningstagare att öka, säger Michael Ribbenhag.

Toivo Jokkala



Deltagare runtom i landet anslöt till det konstituerande onlinemötet för Digitala LS. FOTO: TOIVO JOKKALA

Digitala LS är grundat

Som ni kunnat läsa om i tidigare nummer av *Syndikalisten* beslutades det vid SAC-kongressen hösten 2025 att det skulle startas en digital samorganisation för medlemmar som arbetar eller bor långt ifrån närmsta geografiskt baserade LS. Tanken är att medlemmarna i denna samorganisation ska organisera sig och interagera med varandra huvudsakligen online.

Efter några månaders förberedelsearbete har den digitala samorganisationen nu blivit verklighet. Den 16 september hölls ett konstituerande möte via SAC Meet.

Mötet antog det provisoriska namnet Digitala LS och valde en interimsstyrelse bestående av Timmy Andersson, Bendik Anthonsen och Lars Backman.

Interimsstyrelsen kommer nu att föreslå en avgiftstabell för den nya samorganisationen och kalla till möten för de medlemmar som redan anslutit sig.

Den som är verksam långt ifrån närmsta geografiskt baserade LS och vill ansluta sig till den nya samorganisationen kan mejla till ***digitala.ls@sac.se***.

Toivo Jokkala

Nivå fastställd för LS' pensionärsavgifter till SAC

Efter att referendum hållits i de lokala samorganisationerna, LS, som tillsammans utgör federationen SAC Syndikalisterna finns nu ett beslut om de avgifter som LS ska betala till SAC centralt för varje medlem som är pensionär. Den nya avgiftsnivån blir 60 kronor per månad – alltså inte 0, som var fallet före den senaste SAC-kongressen, men heller inte ordinarie lägstaavgift per medlem, utan en nivå mitt emellan.

De lokala samorganisationerna beslutar därefter själva huruvida också de vill ta ut en avgift från pensionärsmedlemmarna och hur stort det beloppet i sådana fall ska vara.

TJ

Ny bok från SAC-ägda Federativs förlag



Den 20 september hade Federativs förlag, som ägs av SAC Syndikalisterna, release i Stockholm för den nyutgivna boken *Bajan dömd på förhand*.

Boken är författad av Minoo Alinia och är en berättelse om det samtida Sverige. I dess mitt står Bajan, en ung kvinna med invandrarbakgrund som lider av psykisk ohälsa. De anklagelser om ”hedersrelaterat våld och förtryck” som riktas mot Bajans familj och släkt är grundlösa, men är så överordnade att varje ny aktör och behandling Bajan möter ger dem nytt liv.

Boken kan beställas bland annat hos välsorterade nätbokhandlare.

TJ

SAC ställer sig bakom migrationspolitikkampanj

Den 19 augusti beslutade SAC:s centralkommitté att SAC Syndikalisterna ställer sig bakom kampanjen *För en human migrationspolitik*.

Kampanjen syftar till att ta strid mot den migrationspolitik som utformats av den senaste regeringen – av kampanjen sammanfattad som "utvisningspolitik i stället för invandringspolitik" – och vars framtid ännu är oskriven. På olika håll i landet arrangeras demonstrationer i kampanjens regi.

Läs mer om *För en human migrationspolitik* på ***humanmigrationspolitik.blogspot.com.***

Läs även mer om centralkommitténs aktuella beslut på sidan 43.

TJ

DAGS FÖR OMBUDSVAL I A-KASSAN

Sveriges Arbetares Arbetslöshetskassa är en självständig förening. Även om verksamheten till stor del är styrd av lagar har medlemmarna rätt att besluta i kassans egna angelägenheter genom valda ombud som varje år samlas till föreningsstämma. Som SAAK:s högsta beslutande organ är det stämman som årligen väljer styrelse för kassan, antar budget samt tar ställning till motioner.

Ombuden väljs på tre år i taget och nu startar processen för att välja nio ombud och tre suppleanter till nästa mandatperiod. Valbar är den som är medlem i SAAK och röstberättigade är alla medlemmar i SAAK.

Valprocessen har två delar: nominering av ombudskandidater och själva valet. Det hela administreras av en särskilt utsedd valnämnd.

SAAK inför digital nominering och röstning med EasyVote

– Inför kommande nomineringar och val kommer SAAK att använda EasyVote, en digital plattform för nominering och röstning.
– Som medlem kan du nominera och rösta direkt via mobil, surfplatta eller dator.
– När nomineringsperiod eller val öppnar loggar du in med BankID på saak.easyvote.se
– Vid nominering kan du nominera dig själv och andra och du kan nominera flera gånger. Vid val kan du bara rösta en gång. För att säkerställa valhemligheten går det inte att ändra eller i efterhand se hur du har röstat när rösten är registrerad.

Om du inte har BankID kontaktar du SAAK/valnämnden så hjälper vi dig vidare.

Nominera kandidater under novemer

– Nomineringsperioden är 1 november–30 november 2026.
– Alla medlemmar har rätt att nominera kandidater till ombudsvalet. Personnummer och namn på de nominerade kandidaterna måste framgå av nomineringen. Den nominerade ska vara tillfrågad. Det är också tillåtet att nominera sig själv.

Val av ombud

– Valet påbörjas den 15 januari 2027 och sista dag att rösta är den 1 mars 2027.

Har du frågor eller saknar BankID är du välkommen att kontakta valnämnden.
Adressen till valnämnden är: Valnämnden, SAAK, Box 6507, 113 83 STOCKHOLM.
E-post skickas till kontakt@saak.se med ”Valnämnden” i ämnesfältet.

Med kamratliga hälsningar,
SAAK:s valnämnd



/Fusklapp för fackliga förhandlare/

Förbereda förhandling och skriva förhandlingsframställan

Den här texten är för dig som funderar på att bli facklig förhandlare och vill veta vad rollen innebär. Den är också för dig som redan är förhandlare och behöver en kom ihåg-lista i förhandlingsarbetet.

Fusklappen för förhandlare är en sammanfattning av artiklar som tidigare har publicerats i *Syndikalisten* på webben. Artiklarna belyser både juridik och facklig taktik. Här i pappers-tidningen publicerar vi fusklappen i fyra delar:

- **Förhandlingsrätt och rollen som förhandlare (publicerad i Syndikalisten #2/2026)**
- **Förbereda förhandling och skriva förhandlingsframställan**
- **Driva förhandling och använda påtryckningar**
- **Avsluta förhandling**

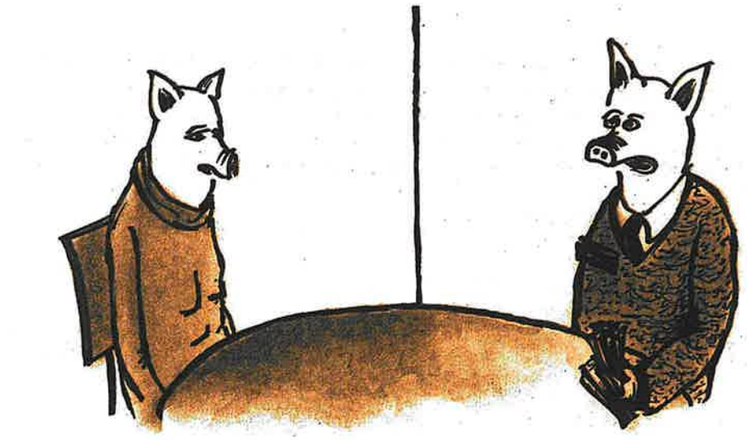


ILLUSTRATION: TOIVO JOKKALA

I webbtidningen hittar du hela fusklappen och länkar till alla delar i artikelserien:

syndikalisten.sac.se/fusklapp-for-forhandlare

Texterna är skrivna av Rasmus Hästbacka, jurist och facklig samordnare för SAC.

Förbereda förhandling

/Preskription/

Om ni förbereder en tvisteförhandling (enligt 10 § medbestämmandelagen, MBL) är första steget alltid att läsa regler om preskription, alltså de regler som fastlår deadlines (tidsfrister) för att angripa arbetsköparens regelbrott. Varje lag brukar ha en egen uppsättning preskriptionsregler i slutet av lagen. Om arbetsköparen bryter mot lagen om anställningsskydd (LAS) så kollar ni tidsfristerna i LAS, men är det brott mot MBL kollar ni fristerna i MBL och så vidare.

Rita upp en tidslinje tillsammans med berörda medlemmar eller skriv in viktiga datum i era kalendrar!

Om arbetsköparen gör en preskriptionsinvändning är det ni som har bevisbördan för att motparten exempelvis har fått en begäran om tvisteförhandling i rätt tid. Ni kan skicka e-post eller rekommenderat brev med mottagarbevis (helst både och). Förhandlare kan givetvis också lämna över brev personligen, helst med en kamrat som vittne. Som bevis kan ni även filma med mobilkamera när ni postar brevet och berätta vilket datum ni postar.

Ibland hävdar arbetsköpare att de inte har tagit emot e-post eftersom de inte har kollat sin mejl. Tyvärr har Arbetsdomstolen accepterat den ursäkten. Men ursäkten håller givetvis inte om ni kan visa att arbetsköparen har svarat på ert mejl.

/Skiljeklausul i anställningsavtal/

Ibland innehåller anställningsavtal en paragraf eller hänvisning till kollektivavtal som fastslår att den anställda och arbetsköparen inte kan stämma varandra i domstol. Då får parterna i stället driva rättstvister i en privat skiljenämnd. Sådana skiljenämnder inrättas ibland av centrala parter i kollektivavtal. Ibland finns skiljeklausulen bara i kollektivavtalet men gäller ändå enskilda anställda.

/Utforma taktiken/

Ni kan ignorera preskriptionsregler när ni förbereder en intresseförhandling eller medbestämmandeförhandling eftersom dessa förhandlingar inte kan föras vidare till domstol. Det är bara tvisteförhandlingar som kan föras vidare till domstol och alltså bara denna typ av förhandling som omfattas av preskriptionsregler.

En given ambition för syndikalistiska förhandlare är att utforma taktiken i linje med både fackföreningens mandat och berörda medlemmars vilja. Helst ska taktiken också främja solidariteten i personalkollektivet och syndikalisters anseende.

Själva juridiken är inget facit för vad som är rätt och fel men ett användbart verktyg. Se till att ni har ett antal standardböcker i arbetsrätt så att ni kan gräva i juridiken innan ni går till förhandling. Kolla boktips i SAC:s arbetsrättsliga portal: ***www.sac.se/portal***.

En viktig del av att förbereda förhandlingen är att undersöka motparten. Några användbara källor är:

- ***allabolag.se***
- ***ratsit.se***
- ***skatteverket.se***
- ***bolagsverket.se/sjalvservice/etjanster/postochinrikestidningar.1697.html***
- ***krafman.se***
- ***bolagsverket.se***

/Förhandling som ett verktyg för organisering/

När taktiken utformas är det viktigt att bedöma om det finns möjligheter att organisera på arbetsplatsen. Vad säger medlemmarnas arbetskamrater om den aktuella förhandlingsfrågan? Triggar frågan många anställda? Är folk beredda att uttala sig och agera i frågan? Medlemmarna som jobbar på stället är bäst skickade att undersöka saken.

/Påtryckningsbalansen/

Generellt kan sägas att ju tuffare krav ni ställer, desto större skadekostnad måste ni kunna orsaka för att motparten ska ge efter för era krav. Skadekostnaden måste vara större än eftergiftskostnaden. Den uppenbara fördelen med att förhandla som ett led i att organisera arbetsplatsen är att organiseringen gör personalen redo att använda kollektiva påtryckningar.

/Förhandling utan organisering/

Andra argument och påtryckningar:
- En stark rättslig position, motpartens rädsla att förlora i en domstolsprocess
- Moraliska argument
- Skyddsombudens verktyg

/Prioritera/

Fackliga ärenden kan lämpligen prioriteras enligt följande kriterier: (1) ärendets betydelse för berörda medlemmar, (2) ärendets betydelse för fackföreningen och (3) möjligheten till framgång. Ärenden med höga ”poäng” under alla tre kriterier prioriteras högt.

/Enighet är styrka/

I förhandlingen ska alla tala med en röst mot arbetsköparen. Ingen splittring får synas på er sida av förhandlingsbordet. Men enighet innebär inte att taktiken är huggen i sten – taktiken bör tvärtom vara flexibel och ändras vid behov. Det går alltid att begära ajournering (paus) i förhandlingen om ni behöver snacka ihop er. En del av att förbereda förhandlingen är att formulera vad som är en acceptabel kompromiss och kohandel.

/Nytta och risk/

Fråga alltid berörda medlemmar hur de tror att cheferna kommer att reagera på ”bråkiga” arbetare. Diskutera hur ni kan minska risken för repressalier och stå emot dem.

/Mjuka möten som förberedelse till förhandling/

Ni måste inte alltid börja med att förbereda en rigorös förhandling. Ni kan be om ett informellt samtal bara för att få information och ta pulsen på cheferna.

För att få mer kött på benen, se webbtidningen, *Förhandlingstaktik Del 2:*

syndikalisten.sac.se/forhandlingstaktik-del-2

Skriva förhandlingsframställan

/Allmänna råd/

När ni skriver förhandlingsframställan är det bäst att ange arbetsköparens organisationsnummer (om det är en juridisk person) eller personnummer (om arbetsköparen är en fysisk person). Vill ni att er framställan snabbt ska leda till förhandling, skriv då förslag på datum och påminn motparten om tidsfristerna i MBL!

Begär ni intresseförhandling eller tvisteförhandling (enligt 10 § MBL) ska förhandling hållas inom två veckor efter det att motparten har fått del av förhandlingsframställan, om inte parterna enas om en senare tidpunkt (16 §). Så om framställan tas emot, säg, måndag 1 februari ska förhandling hållas senast måndag 15 februari.

Medbestämmandeförhandling (11, 12 och 13 §§) ska hållas vid en tidpunkt som gör att förhandlingarna blir ett naturligt led i arbetsköparens beslutsfattande.

Genom medbestämmandeförhandling har ni möjlighet att fördröja arbetsköparens beslut. Med arbetsköparens förhandlingsplikt följer en uppskovsplikt. Arbetsköparen får inte ta beslut i förhandlingsfrågan eller verkställa beslutet förrän förhandlingen är avslutad. Enligt 14 § kan facket begära att medbestämmandeförhandlingen förs vidare till central nivå.

Vill ni ha videomöte, kräv det! Vill ni i stället ha fysiskt möte, kräv det!

Om arbetsköparen påstår att förhandlingsframställan ej inkommit, har ni bevisbördan för att framställan kommit fram.

/Gör ett manus!/

Ifall er förhandlingsframställan omfattar många frågor är rådet att göra ett manus. Bestäm i vilken ordning ni vill behandla frågorna! Bestäm vem som säger vad!

/Särskilda råd/

Se råden för varje typ av förhandling i *Förhandlingstaktik Del 3:*

syndikalisten.sac.se/forhandlingstaktik-del-3

Där förklaras också vad central förhandling kan innebära för syndikalister.

Rasmus Hästbacka
Jurist och facklig samordnare, SAC

Arbetsrättslig portal – din hjälpreda på jobbet:

En portal full av tips och trix för förhandlare, organisatörer och skyddsombud.

Logga in på SAC:s hemsida och gå till adressen:

sac.se/portal

Du hittar bland annat mallar och lathundar om:
- Personalens direkta val av skyddsombud
- Verktyg för skyddsombud
- Förhandlingsframställan till krångliga arbetsköpare
- Allmänt skadestånd för vanliga lagbrott
- Konfliktvarsel
- Råd för att skriva protokoll
- Exempel på syndikalistiskt kollektivavtal

”Respekt är grunden för organisering”

Att utveckla förståelse för våra gemensamma intressen är nyckeln till att övervinna splittringar på arbetsplatsen. För att bygga makt måste vi bygga relationer med alla sorters människor. Det är utgångspunkten för den här texten av Ellen David Friedman, en erfaren facklig organisatör som sitter i styrelsen för den nordamerikanska organisationen Labor Notes.

Solidaritet mellan arbetskamrater är källan till styrka gentemot arbetsköparen. En avgörande förutsättning för solidaritet är respekt.

På arbetsplatsen upplever vi vanligtvis inte respekt – vi upplever tvång. Oavsett hur mycket chefen kallar oss ”partners” eller säger ”vi är som en familj här”, är anställningsförhållandet i grunden odemokratiskt: Arbetsköparen fattar besluten och arbetarna förväntas lyda.

En fackförening måste vara annorlunda i sitt DNA. Redan när du lägger den första byggstenen i organiseringen – genom det personliga samtalet – är ditt mål att visa respekt för dina arbetskamrater. Du bjuder in dem i processen att bygga en stark demokratisk fackförening – en organisation där deras värderingar, erfarenheter, idéer och bidrag spelar roll. Du bjuder in dem att bli medorganisatörer.

/Vad som binder oss samman/

När du pratar med dina arbetskamrater som organisatör är målet inte att bli vänner, även om det kan hända. Du försöker inte heller bygga relationer enbart med dem som delar dina värderingar eller politiska åsikter, även om du kan hitta några sådana och betrakta dem som dina allierade.

Vad du försöker göra är att bygga relationer av solidaritet. Du och dina arbetskamrater kan vara olika på många sätt som skulle kunna splittra er – exempelvis med avseende på etnicitet, kön, ålder, yrkestitel. Det är lätt att fastna i vem man gillar eller inte gillar, vem som är en bra arbetare eller slöfock, vem som fjäskar, vem som är ambitiös eller lat, hjälpsam eller konkurrensinriktad på ett giftigt sätt, och så vidare.

Men trots alla omdömen som arbetare fäller om varandra, finns det ett enda grundläggande faktum som (när det väl erkänns) kan förena arbetare: ”Vi jobbar alla för samma arbetsköpare, så vi är bundna till varandra. Om vi vill förändra något här är vår bästa chans att göra det tillsammans.”

Att utveckla denna förståelse för våra gemensamma intressen är nyckeln till att övervinna splittringar. Den kollektiva styrkan ligger i vårt antal och vår enighet. För att bygga makt måste vi bygga relationer med alla sorters människor.

Var ärlig med varför du pratar med folk och varför du är så nyfiken på deras erfarenheter och insikter. Till exempel: ”Jag tycker inte att saker fungerar bra här. Jag vill lösa problem. Jag vill dra igång en bra facklig verksamhet.” Låter det som att du har en dold agenda? Tvärtom. Du delar dina värderingar och visar din ärlighet.

Du kan göra allt detta – visa respekt, bilda dig en uppfattning om varje arbetskamrat och utveckla relationer av solidaritet – hela tiden, med alla, i både vardagliga och mer djuplodande samtal.

/Var nyfiken/

En av de viktigaste egenskaper som en organisatör kan utveckla är nyfikenhet. Du vill faktiskt veta något om personen du pratar med. Då behöver du lyssna, snarare än själv stå för det mesta av snacket. Många organisatörer föreslår att du lyssnar 80 procent av tiden och pratar 20 procent. Men nyfikenhet går djupare än så.

Lyssna på riktigt – inte bara för att hitta en ingång för att sälja in din idé. Ge dig hän åt de typer av frågor du skulle ställa om du var på en fest och träffade någon du genuint gillade för första gången. Allt de pratar om är sådant du själv funderat på. Du fortsätter fråga eftersom vad de säger är så intressant.

Du behöver inte låtsas. Människor som drivs av att bygga en demokratisk fackförening tenderar att vara nyfikna på sina arbetskamrater, även på dem som de inte tycker särskilt mycket om. Du kommer inte att gilla alla dina arbetskamrater, men du kan ändå försöka hitta något som förenar er. Låt detta varma intresse för varje arbetskamrat växa naturligt ur ditt engagemang för att bygga en stark fackförening.

/Frågor som går att svara på/

Börja med att ställa frågor som folk faktiskt kan svara på och känner sig trygga med. Det betyder inte nödvändigtvis att be dem lista sina problem på jobbet. Faktum är att det kanske inte är en fråga de lätt kan svara på. Många tänker inte på problemen eftersom de inte tror att något går att förändra. De känner sig maktlösa.

Så, i början av relationen, efter att du lärt känna personen lite – var de bor, hur deras familjesituation ser ut, vad som är viktigt för dem utanför jobbet – är det bra att låta dem berätta om sitt arbete. Du kan ställa frågor som:

- **Vad jobbar du med här?**
- **Hur länge har du varit här?**
- **Hur hamnade du här?**
- **Vad tycker du om den här arbetsplatsen?**
- **Vad gillar du med jobbet?**
- **Lär du känna dem du jobbar närmast?**
- **Vad tycker du om chefen?**
- **Vad stör dig med att jobba här?**
- **Funderar du på att sluta?**
- **Har du haft bättre eller sämre jobb tidigare?**



”Bra organisering börjar med tron att varje arbetskamrat har värdighet, kan tänka och planera, och kan samarbeta med andra för att lösa problem.” ILLUSTRATION: FERNANDO MARTÍ

- **Har du någonsin försökt förbättra något här?**
- **Vad blev resultatet?**
- **Vem ser du upp till på arbetsplatsen?**
- **Vem litar du på?**
- **Vem litar du inte på?**

Inget av detta är småprat. Alla frågor hjälper dig att förstå vem personen är i sammanhanget på arbetsplatsen. Du bygger en bild av vad som kan krävas för att bjuda in personen i en kollektiv process – det är ditt mål. Ofta är det minsta som krävs att arbetskamrater känner att någon i facket har visat dem respekt.

/Lyssna efter fackliga värderingar/

Respekt handlar om interaktionens karaktär; det handlar inte om att följa ett manus. Bra organisering börjar med tron att varje arbetskamrat har värdighet, kan tänka och planera, och kan samarbeta med andra för att lösa problem.

Utan denna tro kommer vi att förvänta oss att någon annan löser våra problem – kanske chefen, HR-avdelningen eller någon karismatisk politiker. Men det fungerar inte, eftersom dessa personer i verkligheten tar hand om sina egna problem, inte våra.

Ett sätt att visa respekt är helt enkelt att ta reda på hur arbetskamrater har det och vad de gör. Det kan verka som att någon är apatisk, okunnig eller uppgiven inför dåliga arbetsvillkor. Men i själva verket har nästan alla försökt göra något för att skydda sig själva, förbättra saker eller hjälpa andra på jobbet.

Du letar efter den där speciella ingrediensen – den finns hos nästan alla – som visar att de delar en facklig värdering, såsom medkänsla, samarbete eller självständigt tänkande. När du ser minsta antydan till det, fråga mer! Till exempel:

- **Jag såg att du himlade med ögonen när chefen beskrev den nya rutinen. Vad tänkte du på?**
- **Du var väldigt hjälpsam när jag stötte på det där problemet. Hur kom du på lösningen?**
- **Jag såg att du påminde vår nya kollega om att hon inte behövde jobba övertid, trots att chefen pressade henne. Hur gick det?**
- **Hur lyckas du hålla dig utanför alla schismer mellan kollegor? Det verkar som att du är rättvis mot alla.**

Och håll det ärligt. Smickra inte och försök inte fjäska; följ bara din egen nyfikenhet och svara på de trådar som dyker upp i samtalet.

Den här typen av dialoger kan vara perfekt för att förstå dina arbetskamraters värderingar, drivkrafter och vad de verkligen bryr sig om. Det är här du kan hitta en gemensam grund att bygga vidare på. Börja med tanken att dina arbetskamrater har värdighet och förtjänar inflytande över sina egna liv, och du kommer att börja se möjligheter att bygga kollektiv styrka.

Ellen David Friedman
Översättning: Rasmus Hästbacka

Artikeln är ett utdrag ur boken ***Keep Going: A Guide to Organizing When It's Hard*** (2026) av Ellen David Friedman –länk till boken i QR-koden:

Antifascism, solidaritet – och behov av semesterpengarna i februari

I skuggan av världens oro och de våldsamma skeendena på kontinenten blev författaren Henrik Johanssons farfar Roland Johansson Löv medlem i Vänersborgs LS av SAC 1933. Henrik Johansson söker i arkivet efter spår från en annan tid.



Vänersborgs LS den 16 december 1936. På denna bild är Roland Johansson Löv inte med.
FOTO: ARKIV/TILLHÖR BOHUSLÄNS FÖRENINGSARKIV

Jag åker mot Uddevalla. Jag har bokat tid på Föreningsarkivet för att gräva igenom dokument rörande Vänersborgs LS – fackföreningen farfar var medlem i på 1930- och 40-talet, innan han blev metallare.

Arkivarien har skickat en lovande förteckning över deras material. De har protokoll från agitationskommittéer, medlemsmöten och strejkmöten. Medlemsmatriklar, skuldebrev och till och med fotografier. Protokollen från studiecirklar är från 1933–1936. Det väcker förhoppningar. Det verkar rimligt att nya medlemmar förväntades delta i studieverksamheten och farfar gick med hösten 1933. Samma år som Hitler tog makten, två år efter skotten i Ådalen. Jag har hans medlemsbok hemma, den är mörkröd med bokstäver och medlemsnummer i guld, den och ett fickur var mitt arv efter honom. Kapitalister ärver kapital, arbetare ärver arbete.

Mitt intresse för att gräva i gamla protokoll handlar inte bara om farfar som individ och släkting. Jag vill förstå tidsandan, förstå vad för slags förening han gick med i, inte bara leta spår efter honom. Jag vill veta vad de tänkte om andra världskriget, läsa deras reaktion vid krigets utbrott och när tyskarna invaderade Norge.

Jag välkomnas in i forskningsrummet och där ligger materialet. Jag har tre timmar på mig innan de stänger för sommaren. På bordet ligger kartonger med sköra tidsdokument. Jag börjar med fotografierna och får låna ett förstoringsglas. Jag kan inte hitta farfar någonstans. Det hade jag kanske inte väntat mig. Mitt intryck är att han var en ganska passiv medlem, inte någon av de drivande. Jag hittar inte heller hans namn i studiecirkelprotokollen. Jag hittar nästan inga namn. Sekreterarna skriver inte upp vilka som närvarar på möten. Det kan ha med säkerheten att göra. Om föreningens papper skulle hamna i orätta händer skulle ett namn i ett protokoll kunna leda in i ett koncentrationsläger. Det hade hänt kamrater i Tyskland, Japan, Italien och Sovjetunionen.

Det senaste året har jag transkriberat mormors recept, från kaffefläckiga anteckningsböcker till Word-dokument. Det har gett mig vana av sirlig skrivstil men att tyda protokollen är svårt och tidskrävande. Jag visar arkivarien ett ord och undrar vad hon tror att det står. Hon kommer med ett förslag och ett ler igenkännande åt problemen.

När man väl lärt sig en handstil, då byter de sekreterare!

Skrivstilen är en utmaning, att läsa mellan raderna i 90 år gammal text en annan. Studiecirkeln tar upp ett fiktivt exempel som utgångspunkt för en diskussion. Ett blockerat brobygge besattes av strejkbrytare. Efter en längre diskussion beslutade mötet att välja en kommitté på 10 personer som skulle ”uppvakta svartfötterna och påvisa dem det orätta i att arbeta på en blockerad arbetsplats. Och skulle ej det hjälpa skulle effektivare metoder tillgripas”.



Roland Johansson Löv på bild från 1943/1944. FOTO: ARKIV

En uppvaktning med 10 personer är ingen försiktig påstötning. Det är en maktdemonstration.

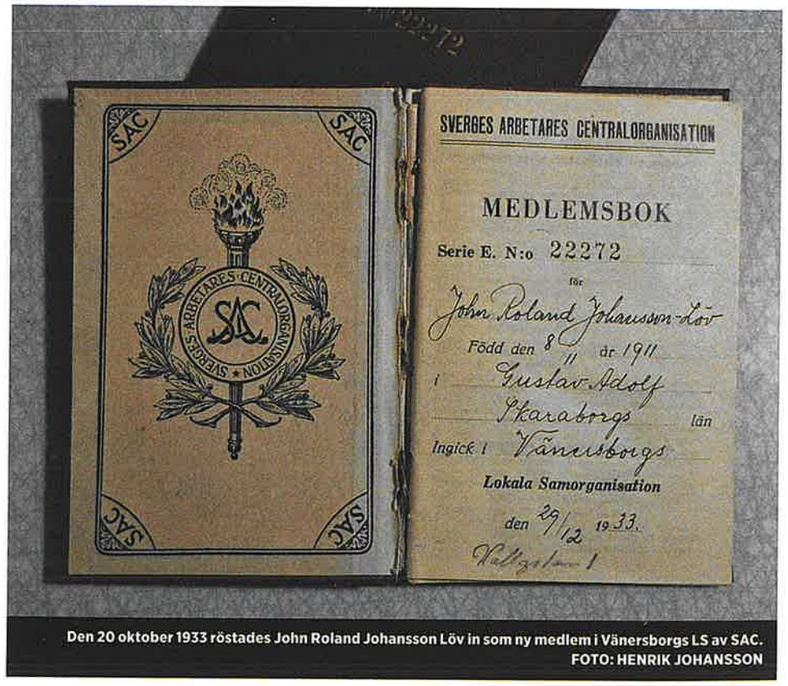
Vilka skulle de effektivare metoderna vara? Uthängningar, fysisk blockad, stryk?

Fascismen ligger som en skugga över protokollen. Mötesdeltagare samlar in pengar till resande kamrater, alltid namnlösa, från Tyskland. En punkt på dagordningen handlade om att två medlemmar brutit mot bojkotten av film från Nazityskland. Medlemmarna kallades till mötet för att förklara sig. De motiverade sitt biobesök med att filmen var inspelad innan Hitler kom till makten och därför rimligtvis inte kunde omfattas av bojkotten. Eftersom de lovade att ej mer besöka biograferna och se på bojkottad film beslutade mötet att de skulle få behålla sitt medlemskap.

Protokollen är en historiebok sedd genom fackliga ögon vid Vänerns strand. Medlemmarna diskuterar Anschluss, Tysklands annektering av Österrike, utifrån vad föreningen skulle göra i en liknande situation.

Nämnda fråga diskuterades livligt och den förda debatten fick utgöra svar på frågan och jag önskar att jag var en fluga på väggen, för svaret undflyr mig.

Jag letar fram protokollet som följer efter Tysklands angrepp på Polen i september 1939 och tänker mig att jag ska få svar på hur de tänkte kring andra världskrigets utbrott men får en påminnelse om att jag sitter med historiens facit. Det var ännu inte världskrig, de vet inte vad som komma skall. Runt mötesbordet finns minnet



Den 20 oktober 1933 röstades John Roland Johansson Löv in som ny medlem i Vänersborgs LS av SAC.
FOTO: HENRIK JOHANSSON



Roland Johansson Löv (längst till vänster på bilden) var LS-medlem på 1930- och 40-talet, innan han blev metallarbetare. På denna bild från 1938 eller 1939 är han på nödhjälpsarbete i Värmland. FOTO: PRIVAT

av första världskriget och konsekvenserna för arbetarklassen. Minnen av svält och arbetslöshet, av revolutioner och hungerkravaller, av spannmålsexport trots inhemsk brist, av inflation och prishöjningar. De åtgärder man diskuterar handlar om att kunna sätta mat på bordet, hur de kan motverka att handlarna spekulerar bort basvaror för kortsiktiga vinster.

Vänersborgs LS av SAC var en syndikalistisk fackförening, mindre och ofta stridbarare än LO, som konsekvent beskrivs som ”reformisterna”. Och även om det finns en underliggande konkurrens om medlemmar finns det också samarbete och samsyn. En skrivelse från Byggnads avslöjar att några LS-medlemmar har jobbat övertid mot normal lön. Mötet ber om ursäkt å sina kamraternas vägnar och lovar att läxa upp dem.

Efter någon timme är det som om ögonen inte längre klarar av ansträngningen. Jag blinkar och skakar på huvudet, tar en bensträckare. Jag masserar mina tinningar.

Föreningen hade möten varannan vecka och till ytan påminner de korrekta protokollen om dagens protokoll. Datum, paragrafer, uppföljning, förslag och beslut. Det är innehållet som sticker ut. Jag har varit föreningsaktiv sedan tonåren och Vänersborgs LS framstår i arkivet som ovanligt mänsklig, i brist på bättre ord. Det är en fackförening vars dagliga arbete går utöver det renodlat fackliga.

De anordnar fester på Folkets hus för att samla in pengar till sjuka och arbetslösa medlemmar, föreningen lånar ut pengar till en fattig medlem, ordföranden bemödar sig med att försöka få *Arbetaren* att skänka en gratisprenumeration till en patient på Restad Sinnessjukhus, det är paket till en 19-årig sarpsborgsflicka i ockuperade Norge (är hon partisan?). Medlemmar som klantat sig får förklara sig på mötet. De håller inte bara studiecirklar som rör den fackliga verksamheten utan också i rättstavning, skönlitteratur, musik och praktisk räkning. Den arbetare som inte kan behärska grundläggande matematik blir en lättlurad människa som inte kan avgöra om det är rätt summa i lönekuvertet. Den som inte kan läsa förstår inte anställningsavtalet eller hyreskontraktet. Kamraterna är den skola som

»Kamraterna är trygghetssystemet.«

brast för arbetarbarnen. Det är också en skola för framtiden, om arbetarna någon gång ska kunna förvalta samhället måste de kunna läsa, skriva och räkna. Det är en organisation som erbjuder något som samhället inte erbjuder. Det är ett land som saknar vår tids statliga skyddsnät. Kamraterna är trygghetssystemet.

Enligt medlemsboken blev farfar medlem den 29 december 1933. Jag börjar med det sista protokollet för 1933 men hittar inget. Arbetar mig bakåt i tiden. Så står namnet där framför mina ögon. Inte som en överraskning, men det är ändå något som händer i mig. Det är släktblod i bläcket. Den 20 oktober 1933 inröstas en ny medlem: John Roland Johansson Löv, född den 8 november 1911 i Gustav Adolfs församling i Skaraborgs län, vid Vätterns västra strand.

Det framgår inte om han var med på mötet eller inte, men jag vill anta det. 21 år gammal men inte ung i yrkeslivet. Han började jobba i yngre tonåren.

Inröstningen klaras av, mötet går vidare. En rapport från ett strejkmöte gällande vägkonflikten läses upp, ett par kamrater har fått sparken från Fridhems tegelbruk och föreningen ska framföra sina synpunkter till arbetsledningen, 17 deltagare har anmält sig till räknecirkeln och ska träffas på expeditionen nästa torsdag, de antinazistiska brevkorten är beställda, mötet röstade emot förslaget att ansluta sig till Rikförbundet för sexuell upplysning och insamlingen till Einar Johansson gav 64 kronor men då Johansson nu är död beslutar mötet att överlämna pengarna till familjen och då inget vidare förelåg avslutades mötet.

Jag läser några av de efterföljande protokollen men jag har helt enkelt inte tid att läsa alla 16 år farfar var medlem. Jag måste stanna och tyda och tolka vid nästan varje mening. Innan arkivet stänger för dagen går jag, halvt slumpmässigt, över en del övrigt material. Det visar sig vara ett lyckokast. Jag hittar farfar i Brevbok 1942-1947 B1:1. Där trängs han bland annat med brev till författaren och Arbetarenskribenten Folke Fridell som bjöds in till att delta i första maj-firandet. Sekreteraren verkar ha skrivit in alla utgående brev i en egen bok. Jag uppskattar engagemanget. Brevet är avsänt den 3 februari 1945 till Byggnadsfederationens semesterkassa. Sekreteraren skriver att en kamrat, Roland Lööv, önskar få sina semesterpenningar utbetalda då han för tillfället är sjuk samt har haft dåligt med arbete vintertid.

Något svar från semesterkassan finns inte, men sekreteraren skickar ett liknande brev en månad senare. Då också med argumentet att en utbetalning kunde ”påvisa fördelarna hos vår semesterkassa jämnförd med reformisternas”.

Nästa år kommer ett liknande brev. Farfar har varit arbetslös och vill ha ut pengarna i förskott. Det kan verka vara ett rutinärende men är det inte. Nästan alla brev som handlar om att få ut pengar i förskott gäller farfar. Det är märkligt. Han kan knappast varit den enda som var pank. Det är något omständligt över hela proceduren. Att han måste gå via styrelsen för att få ut pengarna från semesterkassan. Kanske hade han hamnat på tvären med Byggnadsfederationen.

Jag vet inte riktigt vad jag väntade mig hitta för spår. Men jag är inte särskilt förvånad. Allt jag fått veta om hans yngre jag pekar på att han var en man som behövde semesterpengarna redan i februari.

Henrik Johansson

ANNONS



Du vet väl att Arbetaren finns som app?

Få nyheter, analyser och röd-svarta opinions-perspektiv direkt i mobilen.

Sveriges största app för syndikalister!

>>Ladda ner appen

Finns hos App-store och Google Play



Appen är gratis! Bli prenumerant för att få tillgång till allt material. Pris för LS-medlemmar: 59 kronor i månaden.
www.arbetaren.se/sac

När syndikalisterna organiserade på Hall



ILLUSTRATION: REBECKA LINDBERG

Är fångar arbetare? Trots att åsikterna gick isär skedde i slutet av 1970-talet en omfattande syndikalistisk organisering bland intagna på Hallanstalten. Under en period var omkring 60 procent av fångarna LS-medlemmar. Idéhistorikern Pia Laskar berättar.

Året var 1979 och inne i Sveriges fängelser jäste det. I massmedia florerade uppgifter om knarkflödet på anstalterna samtidigt som fångarnas egna JO-anmälningar eller vittnesmål om sakförhållanden och övergrepp nonchalerades av pressen. Fångarna var frustrerade. I narkotikaspökets kölvatten ströps permissioner och andra aktiviteter utanför murarna.

Fångarnas egen organisation, ”Förenade fångars centralorganisation” (FFCO) som samlade landets fängelsers förtroenderåd, upplevde en tid av total maktlöshet. Det var en av anledningarna till att FFCO hade kontaktat SAC, men det fanns flera skäl.

LO hade redan 1974 antagit ett kriminalpolitiskt program. De hade uppmärksammat att i svenska fängelser har fångar arbetsplikt. Samma år hade Socialdemokraterna infört en kriminalvårdsreform som efter regeringsskiftet 1976 började urholkas av den borgerliga regeringen. Trots LO:s kriminalpolitiska program och dåvarande LO-ordföranden Gunnar Nilssons stöduttalanden i samband med en landsomfattande strejk inne på fängelserna ledde ingenting till handling.

I stället hade fångvaktarnas stora fackliga organisation, Statsanställdas Förbund (SF), givit sitt fulla stöd till de visitationspatruller som så starkt ogillades av fångarna. De slet fångar ur deras celler och vände upp och ner på inventarier och ägodelar i jakten på narkotika, skrev Hallbladet, en fångpolitisk tidning som drevs av fångar, före detta fångar och andra engagerade.

•••

När tåget passerar Södertäljebron i riktning norrut ser vi Hall-anstalten breda ut sig på höger sida. Trist i sin gråa fulhet, i sin omänskliga betonghårdhet, i sina brutala murar och taggtrådstängsel… Men är skillnaden så mycket större jämfört med bilfabriken på andra sidan bron? Det var en fråga som diskuterades på 1970-talet och inte bara av människor som satt i fängelse utan även av den radikala vänstern och liberaler i till exempel KRUM (Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering).

Självklart pekades många skillnader ut. På Hall stämplade arbetskraften inte ut och gick hem, den var inlåst och övervakad på arbetsplatsen, på väg till avdelningen och mervärdesproducentens bostad var en trång cell som öppnades och stängdes utifrån. Fritidsaktiviteterna var begränsade, liksom rörligheten.

Den likhet mellan fabriken och fängelset som diskuterades på 1970-talet var att på båda platserna arbetas det och även utanför murarna bevakar makten människor. Men skillnaden i bevakning och lönenivåer var enorma. Fångarna fick inte lön utan något som kan betraktas som fickpengar för en arbetsdags slit. De omfattades inte heller av samma arbetsmarknadslagstiftning och arbetsskyddslagar eftersom de formellt sett inte hade ett anställningsförhållande utan arbetade av sitt straff.

Likheter och skillnader mellan arbetarna utanför respektive innanför murarna intresserade några fångar som ville driva den fackliga kampen längre än dit LO och nämnderna för arbetsmarknads- och fackliga frågor (NAFF) sträckte sig. De kontaktade därför SAC, ett – tyckte man – fack utan pampvälde.

På den tunga anstalten Hall bedrev förtroenderådet en verksamhet som tycks klippt ur Föreningssveriges Propagandabok. Man ordnade möten och studiecirklar och skrev protokoll på bästa byråkratprosa.

När SAC:s dåvarande sekreterare Gunnar West och Halls förtroenderåd träffades i februari 1978 drog West SAC:s historik i korta drag, antecknade Öhlander senare i ett protokoll.



SAC:s dåvarande sekreterare Gunnar West (tredje från vänster på bilden) hade tidigt möte med förtroenderådet på Hall. Övriga på bilden från 1980 (f v): Göran Werin, Solveig Hellström och Inger Jonasson. FOTO: SAC



14 Arbetaren Nr 12 • 23 mars 1979

50 Hallfångar i SAC

Nära 50 fångar på Hallfängelset utanför Södertälje är nu medlemmar i SAC. Stockholms LS förvaltar fångarnas strejkfond och medlemmar från Stockholms LS åker regelbundet ut till Hall där de bildat en besöksgrupp.

– SAC kan hjälpa fångarna att få en annan syn på samhället och dessutom kan SAC ge oss stöd när vi eller våra kamrater utsätts för grova övergrepp innanför murarna, säger de SAC-anslutna fångarna.

Flera av fångarna på Hall bär nu SAC-märket. På besöksgruppsmötena får de kontakt med sin fackförening och världen utanför.

– LO har vägrat ställa upp på oss, säger fångarna. Det är dumt. För engagerar sig inte facket för fångarna så engagerar sig inte heller fångarna fackligt.

– Möjligen håller LO på att svänga nu, säger fångarna vidare. Det finns tecken på det. SACs arbete är troligen en nagel i ögat på LO.

Ca 10 000 människor om året döms i Sverige till fängelse. Blir det känt bland dessa att SAC är en fackföreningsrörelse som även

5 kronor i timmen

Förutom en dåligt fungerande skolgång, består arbetet på Hall av legoarbete åt bl a IKEA och JEGAB (förpackningstillverkning). Lönen är ca 5 kronor i timmen. Ute tillverkas dessa produkter rent maskinellt.

– Vi skulle behöva mer arbetsmarknadsinriktade uppgifter, säger fångarna. Ett meningsfullt arbetsmarknadsinriktat arbete.

Ett stort problem för fångarna och deras krav på god arbetsmiljö och säkerhet är att de inte står under arbetsmarknadslagarna. Exempelvis kan yrkesinspektionen utfärda säkerhetskrav för fängvaktarna som inte gäller för fångarna.

Fängvaktarna kan skyddas från att bära tunga matkärl i trånga trappor medan fångarna tvingas utföra liknande arbete. Det är en typ av problem där SAC kanske kan vara fångarna till hjälp.

stolar medan fångarna får sitta på dåligt formade stolar med ryggont som följd.

– Stockholms LS skulle kunna göra studiebesök i fängelset för att se hur våra arbetsplatser ser ut, säger fångarna. Branschkunnigt folk skulle kunna komma in och se tvätteri och snickeri och sedan jämföra dessa med liknande arbetsplatser utanför murarna.

– I snickeriet t ex har vi haft flera olyckor. Det finns inga inbromsningsanordningar på sågklingorna. Det finns inga pengar säger man när vi klagar.

Shula Gladnikoff, Stockholms LS, deltar i Hallarbetet. Hon är fascinerad av kampviljan hos fångarna.

– Dom är väldigt engagerade i arbetet med SAC, säger Shula. Dom vet vad dom vill. Samtidigt är vårt arbete tungt. Det är svårt att sätta sig in i alla fackliga frågor vi kommer i kontakt med.

Svår fängelseledning

Shula berättar att problemen med SAC-arbetet på Hall är stora. Fängelseledningen låter dem bära komma varannan vecka och stormöten för att nå ut till ytterligare fångar tillåts inte. Inte heller får SAC-

Schula Gladnikoff från Stockholms LS besöker regelbundet de SAC-anslutna fångarna på Hall

– Fångarna är väldigt medvetna och aktiva, säger Schula. Men fängelseledningen bromsar.

Foto: Matts Heijbel

Stockholms LS hade ett informationsmöte i början av verksamheten på Hall i höstas. Nu ligger det helt på fångarna själva att värva ytterligare medlemmar så länge fängelseledningen stoppar ytterligare stormöten.

– Fängelsedirektören Lindholm

med att vända sig till Kriminalvårdsstyrelsen.

Stockholms LS vilja att ställa upp på Hallfängelset har mött ett starkt gensvar innanför murarna. Ett 50-tal betalande medlemmar finns redan. Nu har fångarna på flera fängelser visat intresse. Både Hi-

Vid det första mötet mellan SAC-företrädare och Halls förtroenderåd kom två fångar. Några månader senare hade 50 fångar blivit SAC-medlemmar. Faksimil ur tidningen Arbetaren från den 23 mars 1979. FOTO: ARBETARENS ARKIV

Intagna kunde i princip bli D-medlemmar (icke-förvärvsarbetande), upplystes fångarna om. Avgiften skulle bestämmas av den Lokala Samordning, LS, som fångarna anslöt sig till. Det beslöts att vid nästa träff med SAC skulle ordföranden vid Södertälje LS inbjudas. Så tycks inte ha blivit fallet. I stället blev det medlemmar vid Stockholms LS som kom att engagera sig tillsammans med Hallfångarna.

Under 1978 bildades ”Hallkommittén” vid Stockholms LS. Hallkommittén var knuten till Diversesyndikatet. Medlemmarna i kommittén besökte regelbundet – varje onsdag – ”kamraterna på Hall”, man diskuterade ideologi och fackliga strategier.

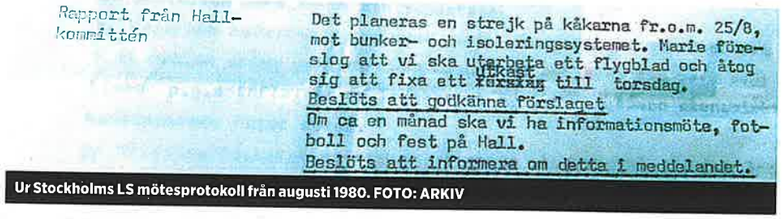
Att bli accepterade som arbetare väckte förhoppningar bland fångarna. I ett första majtal hållet på Hall 1979 framhölls vikten av att kunna organisera sig fackligt. ”Vi hoppas också i samband med detta kunna avliva myten om fångarna som ligger samhället till last. Vi arbetar en stor del av vårt produktiva [liv som] arbetare ur vissa synvinklar.”

Vid den första historiska träffen mellan SAC och Halls förtroenderåd hade två fångar kommit. Vid nästa möte kom ytterligare två och några månader senare var 50 fångar medlemmar i SAC. Ett drygt år senare hade 300 medlemmar passerat Hall (fångar flyttades till andra anstalter eller slussas till andra arbetsplatser utanför murarna).

Under en period 1979 var hela 60 procent av fångarna på Hall medlemmar i SAC. Varje vecka betalade var och en 5 kronor till sin strejkfond.

Att syndikalisterna växte sig starka på Hall fick genast konsekvenser. SAC krävde snabbt en besiktning av arbetsplatserna på anstalten. Yrkesinspektionen gjorde ett överrumplingsbesök och tog 47 punkter till protokollet. Bland annat stängde man en stansmaskin och anmärkte på bristfälliga ventilationer. Dessutom konstaterade man i ett brev ställt till Kriminalvårdstyrelsen (KVS), Justitiekanslern och Arbetarskyddsstyrelsen att ’frånvaron av samverkans regler’ var en allvarlig brist. Uppmaningen var att KVS snarast skulle upprätta ett ”fungerande samråd i frågor som rör de intagnas arbete och arbetsmiljö.” Om fångarna själva tyckte detta var en framgång, var Stockholms LS besviken. Yrkesinspektionen hade framför allt intresserat sig för personalens arbetssituation och ignorerat många av de punkter som fångarna lyft fram.

Men medan Förenade fångars centralorganisation (FFCO) och fångarna på Hall såg SAC:s hållning som ”en viktig milstolpe i fångkampens historia” var inte alla syndikalister lika



Rapport från Hall-kommittén

Det planeras en strejk på kåkarna fr.o.m. 25/8, mot bunker- och isoleringssystemet. Marie föreslog att vi ska utarbeta ett flygblad och åtog sig att fixa ett ~~xxxxx~~ utkast till torsdag.
Beslöts att godkänna förslaget
Om ca en månad ska vi ha informationsmöte, fotboll och fest på Hall.
Beslöts att informera om detta i meddelandet.

Ur Stockholms LS mötesprotokoll från augusti 1980. FOTO: ARKIV

entusiastiska. SAC:s fångpolitiska engagemang väckte uppmärksamhet och också ett visst motstånd.

Efter att SAC:s kontakter med fångar fått en viss publicitet började en del syndikalister att reagera – positivt liksom negativt. Vid en närmare blick verkar kritiken handla om vilka som kunde anses vara en arbetare. Som vi sett menade fångarna själva, SAC, LO och Kriminalvårdsstyrelsen att fångar utförde arbete. Enligt LO och KVS saknades dock ett regelrätt anställningsförhållande för att fångar skulle kunna ses som fullvärdiga arbetare enligt gällande arbetsmarknadslagar. Fångarna själva och SAC centralt, liksom enskilda medlemmar och LS, hade i stället en annan syn på produktionsförhållandena som möjliggjorde en diskussion och organisering av fångar som arbetare. För dem var det arbete som utfördes på landets anstalter att betrakta som tvångsarbete och att undanta detta från arbetsmarknadslagarna betraktades som ett fullständigt ignorerande av ett sekel av facklig organisering.

Valåret 1979 krävde den borgerliga regeringen starkare tag mot kriminella, högre straffsatser och utökade polisiära befogenheter och antal poliser. På fängelserna svarade fångarna med facklig kamp. Arbetskläder och skyddsutrustning stod på dagordningen liksom krav på högre och lika lön.

Den första maj 1979 demonstrerade Hallfångarna traditionsenligt. Plakat och banderoller hade spikats upp på sopborstskaft ”som är det enda som är tillgängligt eftersom andra käppar



Fångarna – de mest utsugna arbetarna

SAC efter kongressen!

SACs kriminalpolitiska program

Faksimil ur Arbetaren den 12 oktober 1979. FOTO: ARBETARENS ARKIV

anses som rymningsfarliga”. På plakattexterna stod bland annat ”Marknadsmässiga löner”, ”Riv alla samhällets murar”, ”Straffarbetarna till SAC”, ”Bort med vårdfascismen” med mera.

Under sommaren 1979 strejkade fångar på Hall, Hinseberg, Kumla och Tidaholm. Strejken riktade sig mot förnedrande anal- och vaginalvisitationer och för högre lön. Dessutom krävde de kvinnliga fångarna lika lön – männen kunde tjäna mellan 30 till 50 procent mer.

SAC:s 21 kongress gav sitt fulla stöd till strejken. Under kongressen beslöts även att fångar skulle få inträde i SAC och betraktas som fullvärdiga medlemmar.

Styrkt av medvinden från kongressen gjorde Hallkommittén 1980 ett utskick till landets alla LS. Man summerade ett och ett halvt års framgångsrika arbete. Fångar hade organiserats, man hade bedrivit ideologiska studiecirklar på Hall, försökt åstadkomma förändringar i den usla arbetsmiljön och fångarna på Hall hade byggt upp en lokal strejkfond. Nu var det dags att uppnå kontinuitet och sätta kraft bakom de fackliga kraven på KVS. ”En bredare front mot Kriminalvårdstyrelsen är vad som behövs för att nå framgång. Fångarnas situation är i dag jämförbar med arbetarnas vid 1900-talets början.” Hallkommittén ville få med sig så många LS som möjligt i sitt arbete.

Under 1980-talet skiftade fokus i samhällsdebatten och man började lyfta fram offren för brott. Tidigare hade fångarna setts som offer för samhällets tillkortakommanden. Nu fokuserades konsekvenserna för dem som utsattes för brott. Hur detta påverkade den syndikalistiska fångpolitiken återstår att berätta.

Pia Laskar

• **Hallkommittén** var aktiv mellan 1978 och slutet på 1982 alternativt början på 1983. I ett protokoll från Stockholms LS möte den 18 januari 1983 står: ”Hall. Ett brev läses upp i vilket det meddelades att verksamheten på Hall ligger nere (...)”.

• **En längre version** av Pia Laskars text återfinns som ”Syndikalister och fångkamp: När SAC organiserade på Hall” i boken *Ett sekel av syndikalism. SAC 1910–2010* (Federativs, 2012).

LÄS OM FÄNGELSE-SITUATIONEN I DAGENS SVERIGE:

I år har den SAC-ägda nyhetstidningen *Arbetaren* publicerat ett antal tema-artiklar om den omfattande fängelse-utbyggnaden som pågår i Sverige i dag, och vad den leder till.

Skanna QR-koderna till höger för att läsa några av texterna i artikelserien. På **arbetaren.se** kan ni klicka runt och hitta fler artiklar i ämnet.



#51/2026 Inrikes
Här byggs de nya anstalterna
Det pågår en historiskt stor utbyggnad av Sveriges anstalter • Arbetaren kartlägger var det byggs och hur många platser det handlar om



#53/2026 Inrikes
Få kommer minnas varför dessa fängelser byggdes
Kriminologiprofessor Magnus Hörnqvist: ”Att bryta fängelsexpansionen handlar om vanlig anständighet.”

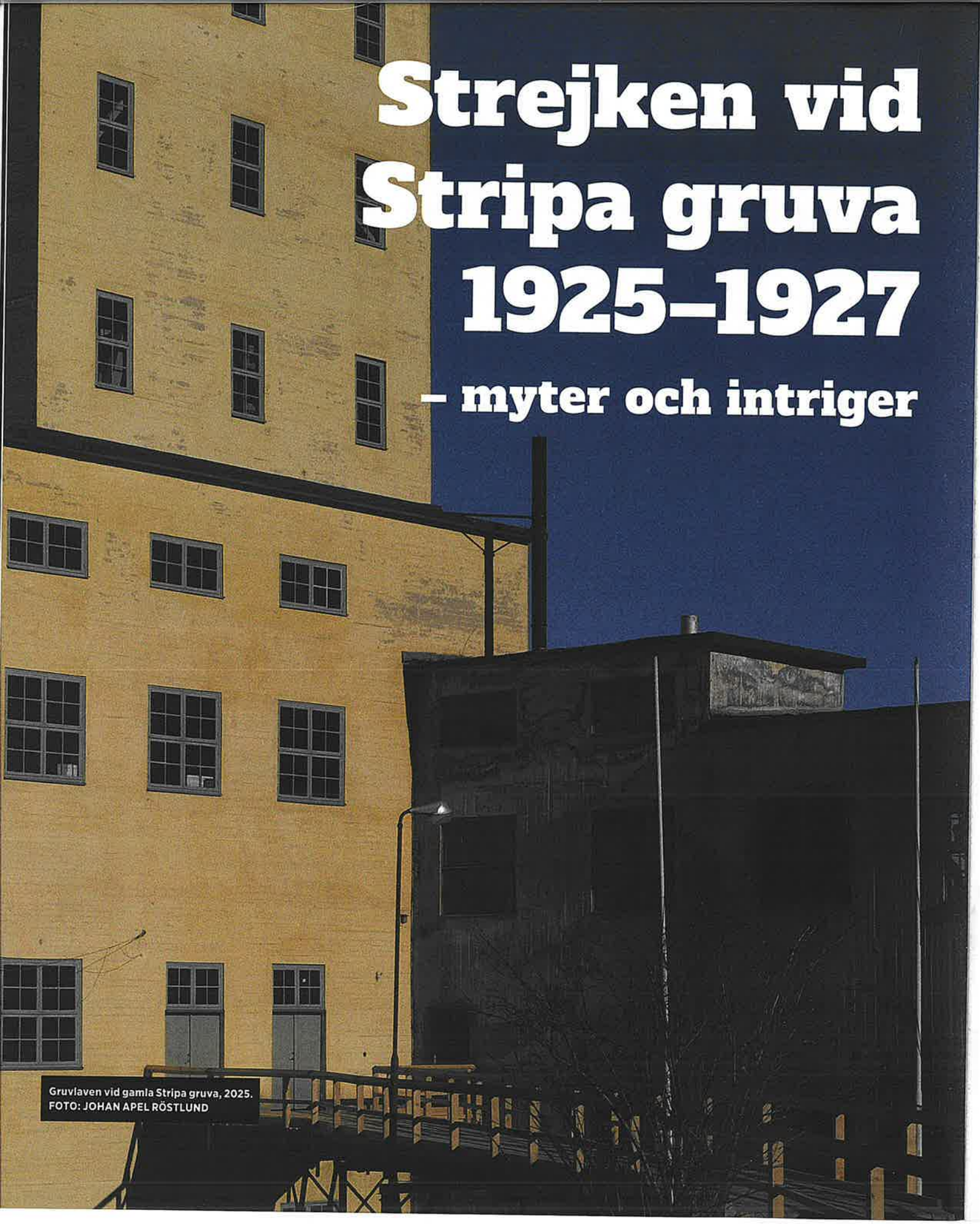


#54/2026 Kultur
Snart skrivs boken ”Barn i fängelse”
Fångars rättigheter är en självklar del av klasskampen.



#57/2026 Inrikes
Toivo Jokkala: *Kriminalpolitiken är faktaresistent*
Men frågor om brott och straff borde intressera progressiva människor.

Strejken vid Stripa gruva 1925–1927 – myter och intriger



Gruvlaven vid gamla Stripa gruva, 2025.
FOTO: JOHAN APEL RÖSTLUND

Den syndikalistiskt dominerade strejken som inleddes vid Stripa gruva i Västmanland 1925 hävdas ofta ha varit den händelse som för hundra år sedan fällde den dåvarande S-regeringen.

Men är det verkligen en korrekt beskrivning av förloppet? **Arkivarien Magnus Jerlström problematiserade den vedertagna bilden vid ett föredrag för Syndikalistiska kamratföreningen i maj. Ekonomhistorikern och kamraföreningsmedlemmen Kristian Falk berättar.**

Söndagen den 31 maj höll Syndikalistiska kamratföreningen årsmöte. Traditionsenligt mötte drygt hälften av de organisationsvana och engagerade medlemmarna upp. Lika traditionsenligt avslutade vi årsmötet med ett föredrag.

I år hade vi bjudit in Magnus Jerlström att berätta om Stripastrejken 1925–1927. (Magnus firar tio år som medlem eftersom han väntade till dess att han uppfyllde de ursprungliga medlemsvillkoren – se faktaruta på s. 23.) Magnus arbetar som arkivarie i Lindesbergs kommun och har varit ansvarig för olika aktiviteter i samband med hundraårsminnet av Stripastrejken.

Dagen efter kamratföreningens årsmöte – måndagen den 1 juni – var det till råga på allt hundra år sedan som den dåvarande socialdemokratiska regeringen föll. Formellt avgick Rickard Sandler som statsminister 7 juni 2026, efter att riksdagens borgerliga majoritet trumfat igenom en skärpt arbetslöshetspolitik – inklusive att tvinga arbetslösa till strejkbryteri i Stripa. Berömt är Sandlers yttrande:

”Det är bättre att denna regering faller än att regeringsmakten lämnas att förfalla.”

Strejken vid Stripa gruva är alltså känd för att ha fällt en socialdemokratisk regering.

Magnus Jerlström gjorde klart för oss att denna föreställning har stark prägel av myt – som delvis odlats inom SAC. Jag har haft förmånen att återanvända hans presentation till denna text.

/Gemensam aktion/

Bakgrunden till strejken var ett gemensamt möte 21 februari 1925 mellan Sektion 1 (Stripa) av Guldsmedshyttans lokala samorganisation (LS) och Gruvindustriarbetareförbundets avdelning 22. Sektionen hade formulerat ett förslag till ny prislista för betalning och lön för olika arbetsmoment, som gruvbolagets ledning avfärdade.

Organisationerna beslöt att gå till gemensam aktion efter ett gemensamt möte den 7 mars. Något protokoll finns inte bevarat, men sektionen skickade ett brev till SAC som innehöll ett protokollsutdrag:

”Som sekt: 1 av Ghtns L.S. en längre tid legat i underhandling med Stripa gruvbolag angående löneförhöjning och förvaltningen trots allt ej vill bifalla arbetarnas krav beslöts av mötet enhälligt att gå ut i strejk måndagen den 9 mars.

Vidare uttalade sig mötet om att det för närvarande ej fanns någon annan utväg än strejk att tillgripa då flera medel förut varit använda men utan resultat. Som inget vidare förelåg avslöts mötet under god stämning.

/ Enligt uppdrag Viktor Ramberg Ordf & Hjalmar Sjökvist Kassör”

Det exakta antalet strejkande är okänt. I bolagets arkivalier finns uppgift om att 96 arbetare deltog (varav åtta kvinnor och två män under 18 år). Avdelning 22 hade minst tolv medlemmar och LS hade 87 gruvarbetande medlemmar vid årsskiftet 1925–26, men det är oklart hur många av dem som arbetade vid Stripa.

/Bred organisering och solidaritet/

LS och avdelningen var angelägna om att de oorganiserade skulle respektera strejken. Därför bjöds de in till ett gemensamt möte 25 mars, som beslutade att ”alla både organiserade och oorganiserade skulle stå solidariska med varandra och hjälpa varandra så mycket som möjligt.”

De strejkande fick konfliktunderstöd ur lokala stridsfonder men även från respektive huvudorganisation. Gruvindustriarbetareförbundet betalade ut motsvarande 819 430 kronor i dagens penningvärde. SAC betalade ut motsvarande 3 161 163 kronor i dagens penningvärde.

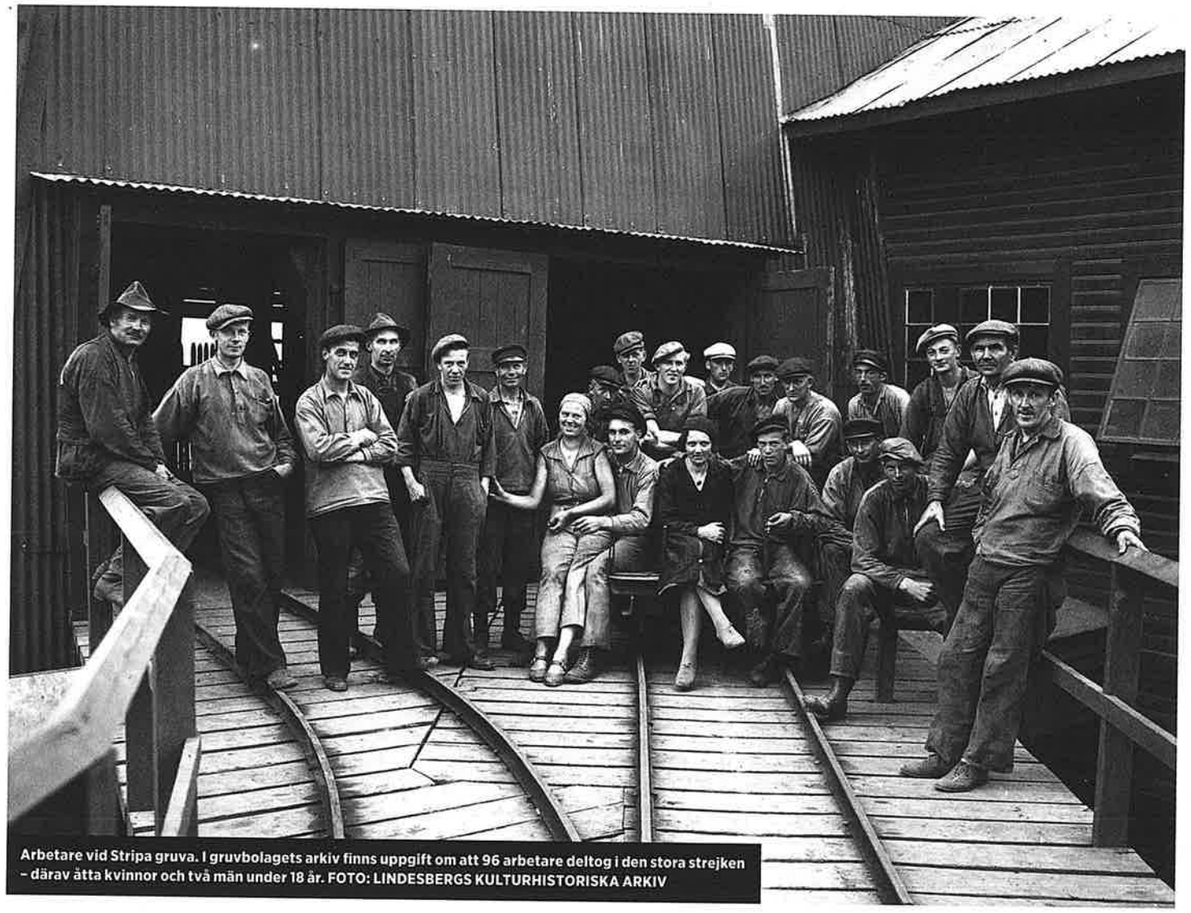
Under de 28 månader strejken pågick hölls minst 36 gemensamma möten. En särskild strejkkommitté administrerade insamlade och influtna medel från stödfester i Folkets hus och Folkets park, samt via så kallade bidragslistor anslag från andra fackföreningar. I strejkkommitténs verksamhetsberättelse för 1926 framgår att det under året hade influtit motsvarande 432 960 kronor i dagens penningvärde. Ensamstående med barn och vissa familjer hade rätt till extra tilldelning, andra strejkande kunde av olika skäl få reducerat understöd.

De oorganiserades situation var prekär. På ett möte 25 mars förklarade de att ”de i längden ej kunde klara sig utan någon hjälp, men tyckte att det ännu var för tidigt att begära något, utan skulle de försöka klara sig än så länge. Men skulle det bli alltför svårt för någon så skulle de få vända sig till strejkkommittén och ej gå på backarna oppe vid Stripa och jämra sig, för om det är möjligt så hjälper ju föreningarna dem så långt de kan”.

/Intriger i kulisserna/

Magnus Jerlström anser att tidigare forskning underskattat Järnbruksförbundets roll när händelseutvecklingen tog en annan inriktning våren 1926 – intriger som förbundets ombudsman Karl Wistrand iscensatte.

Det är i detta skede som strejken vid gruvan omvandlades till Stripakonflikten; en partipolitisk konflikt på riksdags- och regeringsnivå



Arbetare vid Stripa gruva. I gruvbolagets arkiv finns uppgift om att 96 arbetare deltog i den stora strejken – därav åtta kvinnor och två män under 18 år. FOTO: LINDESBERGS KULTURHISTORISKA ARKIV

om tolkning och tillämpning av Arbetslöshetskommissionens (AK) regler och direktiv. Den utlöstes när Stripa Grufvebolags – med uppbackning av Järnbruksförbundet – begärde att 15 arbetslösa skulle anvisas nödhjälpsarbete på den blockerade arbetsplatsen.

AK hade avslagit en tidigare begäran, men tolkade den här gången direktiven om nödhjälpsarbete till bolagets fördel. Fackföreningar och föreningar för arbetslösa mobiliserade och den socialdemokratiska regeringen motsatte sig AK-direktiven.

Regeringen saknade parlamentariskt stöd för sin linje att underkänna AK:s arbetslöshetsdirektiv. Efter borgerligt motstånd i riksdagens båda kamrar valde Richard Sandler att avgå som statsminister 7 juni 1926.

Karl Wistrand stoltserade i sina egna memoarer med att hans syfte var att driva igenom den socialdemokratiska regeringen avgång:

”Detta måste bliva en svår nöt att knäcka för regeringen, som då var socialdemokratisk; den vägrade att godtaga arbetslöshetskommissionens på riksdagsdirektiven stödda beslut, och därmed uppstod en politisk konflikt, som ändade i den socialdemokratiska regeringens avgång (…) Jag kan här så långt efteråt erkänna, att denna utgång var av mig både förutsedd och avsedd; jag uppträdde sålunda här fullt medvetet, om också utan att väcka uppseende, som regeringsstörtare, en roll, som senare förmenats mig under den långa tid, jag aktivt deltagit i politiken.

Vad som efteråt kan synas som ett ironiskt inslag i händelseutvecklingen var att, när allt syntes gå mot en logisk och önskvärd lösning av situationen, jag hade en ej obetydlig möda att avhålla brukspatronen Tore Lindberg, som var den bestämmande i Stripa, från att återkalla begäran om arbetskraftsanvisning, som ej längre föreföll honom så pressande. Spelet fick sålunda ha sin gång och blev av landsomfattande betydelse.”

Gruvbolagets ordförande Tore Lindberg ska ha välkomnat regeringens avgång med orden: ”Allt detta ha vi vid Stripa mäktat åstadkomma.”

/Strejkens upplösning och resultat/

Våren 1927 hotade Stripa Grufvebolag att vattenfylla gruvan – i praktiken ett hot om nedläggning. Dessutom förbjöds de strejkande att sätta potatis vid sina hyrda bostäder. Efter förhandlingar godkände LS ett förslag till löneavtal, vilket rapporterades vid ett medlemsmöte 3 juni:

”Uppgörelse träffades i Stripakonflikten lördagen den 21 maj 1927. Striden utbröt den 9 mars 1925 och har således pågått i 2 år och 2½ månad.

Striden har förts av Gruvarbetare tillhörande Sekt. 1 av Guldsmedshyttans LS. 13 man tillhörande avd. 22-an har deltagit i striden.

Uppgörelsen innebär en förhöjning på 18 procent för ackordsarbete, 15 procent för skiftpenning, samt för timpenning respektive 30, 35 och 40 procent, förhöjningen beräknad efter 1924 års arbetseffekt.

Dessutom avskrevs den gamla hyran (20 månader), som arbetarna ofrivilligt ådragit sig år 1921–1923 då arbetet låg nere.

Bolaget ställde krav på 50 % hyresförhöjning och 100 % förhöjning på lyse, men bolaget fick frångå dessa krav. I viss mån kan uppgörelsen kallas en seger för arbetarna, men då dessa något frångått de krav som först framställdes till bolaget, får segern tillskrivas som en bättre kompromiss.”

Originalet till överenskommelsen finns inte bevarat, varken bland LS arkivmaterial eller som kopia i arkivet från avdelning 22. Däremot finns en avskrift i bolagets arkiv. I avskriften nämns varken personnamn eller namn på någon facklig organisation. (Järnbruksförbundets linje var att aldrig erkänna SAC som förhandlingspart, framför allt inte skriva avtal med LS.) Det innebar att överenskommelsen sannolikt träffades med ”arbetarna” – som kollektiv. Inte med arbetarnas majoritetsorganisation – Guldsmedshyttans LS.

/Avslutande kommentarer/

Magnus Jerlström underströk att Stripakonflikten, regeringskrisen, hade vidsträckt betydelse för samtliga arbetare i landet. Den liberala regeringen med C G Ekman som statsminister tvekade aldrig att tillämpa hårdare regler för arbetslösa och nödhjälpsarbeten. Konkret innebar det att – så länge strejken pågick i Stripa – blev arbetslösa gruvarbetare i Linde, Ramsbergs och Ljusnarsbergs socknar avstängda från AK-understöd. Noteras kan att efter regeringsskiftet avstod Gruvbolaget i Stripa från att begära att nödhjälpsarbetare skulle utföra de strejkandes arbeten.

Mission completed, som det heter på svengelska. Det är aldrig för sent att avskriva det långlivade ryktet om syndikalister som ”regeringsdödare”.

Kristian Falk
Enköping-Heby LS

AK-JOBBEN

- **Arbetslöshetskommissionen (AK)** inledde sin verksamhet 1914 och var tänkt som ett provisorium för att stödja kommunerna under den arbetslöshet och fattigdom som förväntades under första världskriget. Först handlade det om att förmedla ekonomiska anslag och fungera som kontrollmyndighet gentemot kommunernas arbetslöshetshjälp och ordnande av nödhjälpsarbeten.
- **AK lades ner 1940** och ersattes av Statens arbetsmarknadskommission.



En av alla starkt AK-kritiska artiklar i Arbetaren från 1936.

LÄSTIPS 1:

Magnus Jerlströms egen presentation av Stripakonflikten finns tillgänglig på nätet – skanna denna QR-kod:

LÄSTIPS 2:

Tidningen Arbetarens reportage från förra året om Stripakonflikten ligger på tidningens sajt – skanna denna QR-kod:

SYNDIKALISTISKA KAMRATFÖRENINGEN

- **Föreningen bildades 1961 under namnet Kamratföreningen Äldre SAC-medlemmar. För att bli medlem krävdes att man var 50 år fyllda med minst 20 år som LS-medlem.**
- **Efter att ha varit vilande under några år återstartades föreningen 2004–05. Successivt har föreningen reviderat stadgarna med ett mindre formellt medlemskrav, som formuleras så här i gällande stadgar från 2016:**

”Kamratföreningens uppgift är att utgöra en förbindelselänk mellan aktiva och tidigare aktiva medlemmar i den syndikalistiska rörelsen. Kamratföreningen skall verka för ett fördjupat kamratskap genom olika former av sociala aktiviteter. […] Inträde i Kamratföreningen kan erhållas av envar som delar syndikalismens värderingar och ansluter sig till föreningens ändamål.”

- **Sedan återstarten har vi genomfört exkursioner, seminarier, föredrag och studiebesök kring olika teman. I början av september blev det en busstur till Moa Martinsons torp Johannesdal – läs om besöket i *Syndikalisten* på webben via QR-koden här:**
- **Medlemsavgiften är 250 kronor och betalas in på bankgiro 5329-3957. Glöm inte att ange vem som betalar och aktuell mejladress.**

Registerkamp i Västerbotten

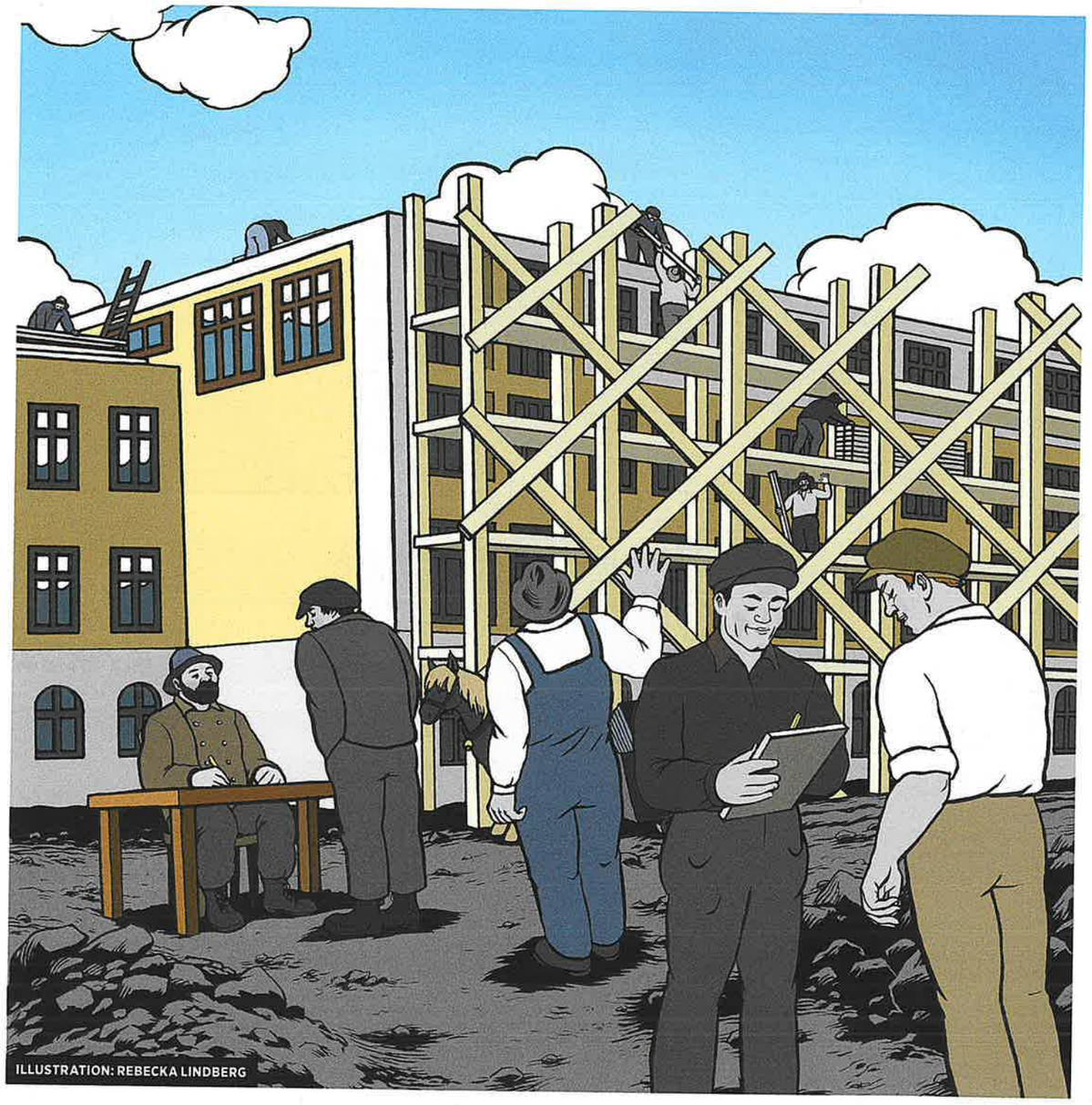


ILLUSTRATION: REBECKA LINDBERG

Under åren 1922–1925 uppfördes Västerbottens läns centralsanatorium i Hällnäs. Det omfattande bygget restes som ett svar på spridningen av tuberkulos i regionen. Det placerades nära Vindelälven, ett stenkast bort från järnvägens stambana genom övre Norrland.

Platsen blev scenen för en av den svenska syndikalismens mest långtgående lokala strider. Genom den så kallade *registermetoden* lyckades arbetarna i Hällnäs LS reglera arbetsförhållandena på platsen. Jesper Johansson i Umeå LS berättar.

Hällnäs lokala samorganisation (LS) av Sveriges Arbetares Centralorganisation (SAC) hade bildats 1920, i spåren av rallarnas organisering vid bygget av järnvägen Hällnäs-Storuman. Denna tvärbana anlades för att binda samman Stambanan genom övre Norrland vid Hällnäs med Inlandsbanan vid Storuman. När spårläggningen under 1921 rörde sig västerut flyttade dock tyngdpunkten och de aktiva banarbetarna följde med till den nya fasen i banbygget vid Åmsele, där en ny lokalorganisation bildades. Kvar i Hällnäs lämnades ett fackligt tomrum, och under hösten 1921 genomgick den syndikalistiska organisationen där en period av låg aktivitet. Medlemsbasen fanns dock kvar i bygden. Under det andra kvartalet 1922 rapporterade Hällnäs LS återigen till centralorganisationen, och medlemsantalet registrerades till 66 kamrater.

I oktober 1922 påbörjades jord- och schaktningsarbeten för ett sanatoriebygge i Hällnäs. Verkmästare Strömberg övervakade manskapet strikt och tillämpade en timlön på 75 öre. När rallaren och organisatören Hugo Ragnar Månsson under denna tidiga skogsröjningsfas gjorde fackliga efterforskningar på platsen – han bodde vid denna tid i Stensele i andra änden av tvärbanan – bad en av arbetarna att den syndikalistiska organisationen skulle kliva in och förbättra förhållandena. Svaret från lokalorganisationen var dock att ett ingripande utifrån saknade förutsättningar så länge arbetarna på platsen inte själva valde att organisera sig. Den syndikalistiska linjen byggde på principen att förändring kräver arbetarnas egen självorganisering och självhjälp, snarare än insatser utifrån.

»Den syndikalistiska linjen byggde på principen att förändring kräver arbetarnas egen självorganisering och självhjälp.«

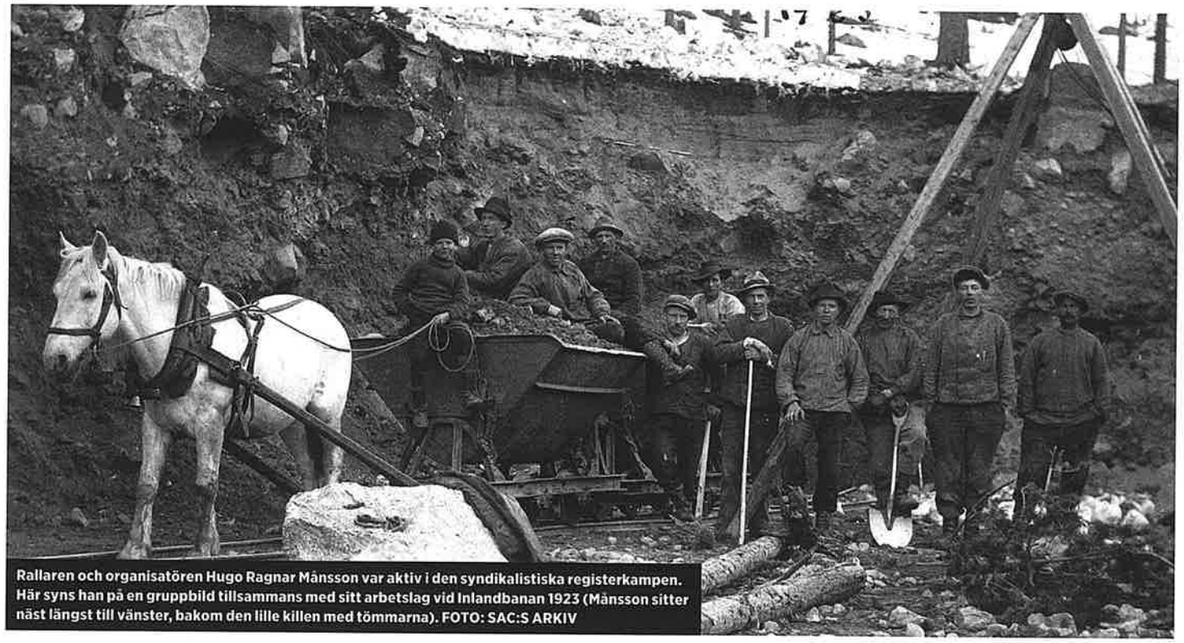
Vändpunkten kom under vintern när det var dags för bergsprängning. Detta krävde en annan typ av yrkesfolk än röjningen. De erfarna sprängarna hämtades främst från järnvägsbyggena i närheten, där syndikalisterna hade en organisatorisk majoritet. Med dessa anläggningsarbetares ankomst fick Hällnäs LS en facklig bas på arbetsplatsen. De inledde förhandlingar och uppnådde en ackordslön på 1:49 kronor i timmen under vintersäsongen.

När sprängningsarbetena under senvintern led mot sitt slut avbröt entreprenadfirman A.-B. Bäckström & Strömberg från Umeå tillfälligt verksamheten på bygget. Efter att vinterns tunga bergsprängning avslutats i april krävdes ett uppehåll för att låta marken sätta sig efter tjällossningen, och för att förbereda skiftet från anläggningsarbete till höstens stenhusmurning.

/Blockad/

Entreprenadfirman utnyttjade dock detta planerade säsongsavbrott för att försöka förändra sammansättningen av arbetskraften inför höststarten. Arbetsledningen vägrade att ge besked om huruvida de gamla arbetarna skulle få återgå i tjänst när bygget väl skulle starta upp igen efter uppehållet. När lokalorganisationen dessutom nåddes av uppgifter om att byggmästare Bäckström uttalat att inga syndikalister skulle återanställas, betraktades detta som ett direkt angrepp på föreningsrätten. Hällnäs LS svarade med att försätta sanatoriebygget och alla dess transporter i blockad den 10 april 1923.

Blockaden kom att sträcka sig över sju månader, men konflikten var inte oavbrutet aktiv på själva byggplatsen. Eftersom arbetet ändå låg nere över våren och sommaren var det först när höstsäsongen skulle rulla igång i september som blockaden påverkade driften i praktiken, då arbetsköparen behövde rekrytera



Rallaren och organisatören Hugo Ragnar Månsson var aktiv i den syndikalistiska registerkampen. Här syns han på en gruppbild tillsammans med sitt arbetslag vid Inlandbanan 1923 (Månsson sitter näst längst till vänster, bakom den lille killen med tömmarna). FOTO: SAC:S ARKIV

personal. Vid konfliktens början i april var 14 arbetare direkt indragna (10 i SAC, 1 i LO och 3 oorganiserade). Kampen mötte lokalt stöd på orten, och enligt tidningen *Arbetaren* överförde SAC ekonomiska medel från andra lokala samorganisationer runt om i landet. Totalt samlades 1 242 kronor och 55 öre in, varav 742,55 kronor delades ut som direkt understöd till de indragna.

Den 9 november 1923 möttes parterna till förhandlingar inför statens förlikningsman D. Hansén. Mötet resulterade i en uppgörelse som innebar följande förändringar:

- **Företrädesrätt:** De gamla arbetarna tillerkändes rätten att återgå i tjänst, vilket gav organisationen inflytande över intagningen av arbetskraft.
- **Löneförhöjning:** Grundtimlönen höjdes till 1 krona (en ökning från 75 öre).
- **Sjukersättning:** En dagersättning på 3,50 kronor infördes vid sjukdom.

HUGO RAGNAR MÅNSSON



FOTO: ARBETARENS ARKIV

- **Född den 10 juni** 1888 i Håstad, Skåne. Arbetade i unga år som dräng, gjorde militärtjänstgöring vid husarregementet i Malmö och arbetade därefter som tullpackhuskarl innan han fann sitt yrke inom sten- och anläggningsindustrin.
- **Rörde sig som** anläggningsarbetare mellan olika infrastrukturbyggen både i och utanför Sverige, och tillbringade bland annat en tid i Tjeckoslovakien. Under signaturen Sylväster (eller Sylväst) var han en av tidningen Arbetarens skribenter.
- **Beskriven i kamratporträtt** som en förhandlingstaktiker med diplomatiska egenskaper, som formulerade sina argument på ett sätt som inte väckte personlig anstöt.
- **Flyttade sedermera** till Värmland där han blev ordförande för Karlstads LS och Värmlands distriktskommitté, gjorde en kort sejour i SACs centralkommitté, engagerade sig i kooperationen samt arbetade som verkmästare. Månsson gick bort i Karlstad den 5 januari 1968, 79 år gammal.

/Ideologisk pressdebatt/

Parallellt med blockaden pågick en omfattande pressdebatt. Det borgerliga perspektivet drevs främst av tidningen *Västerbottens-Kuriren* (VK) i Umeå under ledning av politikern Gustav Rosén. Rosén var riksdagsman i första kammaren – vilket i arbetarpressen gav honom benämningen ”senator” – samt ordförande för statsrevisionen.

VK kritiserade Hällnäs LS och hävdade att syndikalisternas huvudsakliga syfte enligt stadgarna var att skapa splittring och bråk. Att det hela drog ut på tiden under sommaruppehållet ledde till att Västerbottens-Kuriren beskrev konflikten som en ”pappersblockad” under en period då det ändå inte fanns något arbete att utföra.

Tidningen argumenterade för LO-fackföreningarnas linje gentemot syndikalisterna och publicerade uppgifter om att landstinget och landshövdingen beslutat att skjuta upp hela sanatoriebygget i två år på grund av arbetarnas krav. Syftet var att belysa risken för förlorade lokala inkomster och fördröjd tuberkulosvård.

Hugo Ragnar Månsson bemötte texten i tryck. Han författade ett svar där han avvisade uppgifterna som osanna och framhöll för ortens affärsmän att högre arbetarlöner i slutändan påverkade hela bygdens köpkraft positivt. När VK vägrade ta in hans replik publicerade Månsson den i den socialdemokratiska tidningen *Västerbottens Folkblad*.

Lokalorganisationen kontaktade även landstinget direkt och fick skriftligt bekräftat att inga beslut om uppskov fanns; uppgifterna om nedläggning saknade därmed grund i landstingets faktiska beslut. Tidningen *Arbetaren* backade upp Hällnäsarbetarna och kritiserade VK offentligt genom att kalla den för en ”slaskspruta” i kapitalets tjänst.

/Registermetoden/

Uppgörelsen i november 1923 skapade förutsättningarna för att fullt ut införa och tillämpa registermetoden på arbetsplatsen. Principen bakom registermetoden kan teoretiskt beskrivas som att arbetarorganisationerna – fackföreningarna – monopoliserar varan arbetskraft och själva sätter priset på och förmedlar arbete till företagen.

Den innebär därmed i praktiken en inskränkning av arbetsköparnas rätt att leda och fördela arbetet.

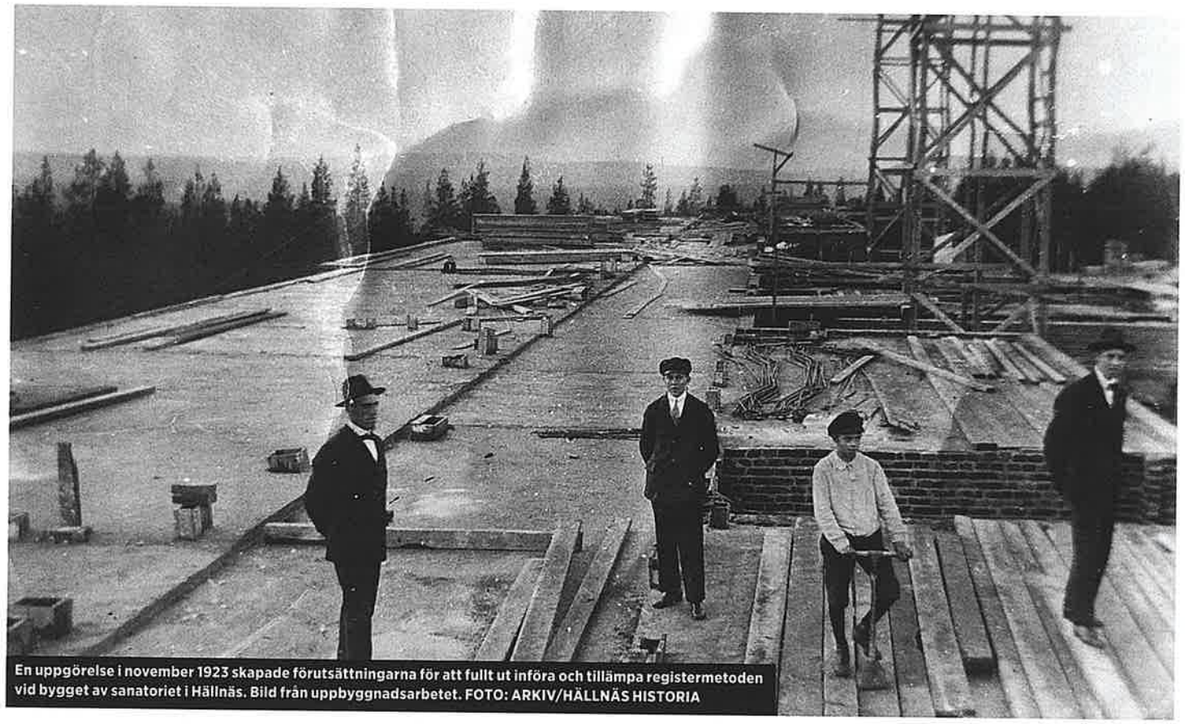
Registersystemets struktur utgjordes av två funktionärsroller valda av arbetarna:

- **Registerföraren:** Denne skötte en kronologisk lista över alla arbetssökande på orten. När entreprenören behövde folk var denne hänvisad till att rekvirera arbetare direkt från registret i stället för att välja personal vid porten. Att söka arbete vid sidan av registret betraktades som ett solidaritetsbrott.
- **Statistikföraren:** Denne utsågs av varje enskilt arbetslag eller yrkesgrupp för att bokföra arbetstid, timpenning och ackordspriser på särskilda blanketter. Detta siffermaterial sammanställdes för att användas som underlag vid förhandlingar och prissättning.

Att upprätthålla detta system krävde disciplin och solidaritet. Inom den rörliga anläggningsbranschen betraktades detta som en svårighet, eftersom arbetarna flyttade mellan olika tillfälliga byggen och regelbundet fick bygga upp organisationen på nytt. I efterhand går det dock att reflektera över om inte rörligheten även hade fördelar. Genom att ständigt byta arbetsplatser bar anläggningsarbetarna med sig färska stridserfarenheter, och de blev aldrig lika fastlåsta i invanda rutiner som arbetare vid stationära industrier.



Sanatoriet i Hällnäs under uppbyggnad. Den fackliga blockaden mot bygget kom att sträcka sig över sju månader. FOTO: ARKIV/HÄLLNÄS HISTORIA



En uppgörelse i november 1923 skapade förutsättningarna för att fullt ut införa och tillämpa registermetoden vid bygget av sanatoriet i Hällnäs. Bild från uppbyggnadsarbetet. FOTO: ARKIV/HÄLLNÄS HISTORIA

/Registerstrider/

Med registerkontrollen på plats under 1924 och 1925 förändrades karaktären på de fackliga konflikterna i Hällnäs. De erfarenheter man vunnit visade att organisationens flexibilitet gjorde att framtida tvister kunde avgöras på bara några dagar, eftersom arbetsköparen var medveten om att organisationen kontrollerade tillgången på arbetskraft.

Här framkom också den praktiska skillnaden mot LO:s taktik. Medan LO-förbunden strävade efter kollektivavtal förkastade syndikalisterna denna linje. Först 1928 blev kollektivavtalen formellt lagstadgade genom Kollektivavtalslagen, men redan efter ett avgörande i Högsta domstolen 1915 upprätthölls de som juridiskt bindande kontrakt av de allmänna domstolarna. Syndikalisternas kritik mot LO:s modell handlade om att sådana avtal band arbetstagarna under längre löptider genom fredsplikt, vilket gav arbetsköparna utrymme att justera villkoren inom avtalets ramar. Registersystemet höll i stället organisationen obunden av fasta avtalsperioder, vilket tillät arbetarna att agera med kort varsel när omständigheterna var gynnsamma.

Detta strategiska oberoende och sammanhållningen på själva arbetsplatsen kom under de följande åren att prövas i praktiken. Registermetodens kontrollerande funktion blev det avgörande verktyget när organisationen gick i strid på sanatoriebygget.

Lönestriden i maj 1924

- **Orsak:** Arbetarna krävde en höjning av timlönen från 1 krona till 1,27 kronor samt att sjukersättningen skulle höjas till 4 kronor.

- **Styrkeförhållanden:** Lönerörelsen omfattade totalt 46 indragna arbetare. Av dessa var 36 anslutna till SAC (Hällnäs LS), medan resterande tillhörde LO:s avdelning 150 av Grov- och Fabriksarbetareförbundet eller var oorganiserade.

  När LO-avdelningen avstod från att driva kravet vidare hanterade Hällnäs LS förhandlingen på egen hand.

- **Resultat:** På grund av registrets kontroll över arbetskraften varade striden i sex dagar (5–10 maj) och avslutades med att samtliga krav genomfördes.

Ackordsstriden i mars 192

- **Orsak:** Tvist om ackordspriset på bruksbärning. Arbetsgivaren ville betala enligt LO:s (Grov- och Fabriks) lägre prislista på 13 ½ öre per kvadratmeter, medan arbetarna krävde 18 öre.

- **Styrkeförhållanden:** Lönerörelsen berörde direkt 6 man (samtliga syndikalister), men arbetsgivaren svarade med att lockouta ytterligare 49 arbetare på bygget för att sätta press på organisationen.

- **Resultat:** Arbetarnas enighet påverkade firmans handlingsutrymme. Efter tre dagars strid (13–16 mars) gick arbetsköparen med på kraven. De förlorade arbetslönerna kompenserades ekonomiskt på nio dagar under det nya ackordet.

/Efterspel/

Sanatoriebygget i Hällnäs stod klart och invigdes den 25 mars 1926. Byggnadsfirman A.-B. Bäckström & Strömberg finns i dag inte kvar som aktivt byggföretag, även om namnet lever vidare i form av ett fastighetsförvaltande bolag i Umeå. Bara några år efter att *Västerbottens-Kuriren* och dess dåvarande ägare Gustav Rosén hade agiterat mot syndikalisterna till förmån för byggentreprenaden köpte Magnus Bäckström år 1929 också loss hela tidningen. Bäckström, som efter att ha köpt ut Strömberg var ensam ägare av byggnadsfirman, övertog därmed det organ som hade fungerat som kapitalets språkrör under blockaden.

I tidningen *Arbetarens* artikelserie ”Fyra artiklar om registret” (1927) framhöll J. G. Lundh, som varit registerförare i Hudiksvalls LS vid bygget av Ostkustbanan, att av alla försök att tillämpa registersystemet inom anläggningsindustrin hade metoden slagit bäst ut vid just sanatoriebygget i Hällnäs. Han betraktade bygget som det främsta exemplet på hur registersystemets grundtanke fungerade i praktiken: att genom facklig kontroll över intagningen av arbetskraft helt motverka arbetsgivarens möjligheter till svartlistning och godtyckliga avskedanden.

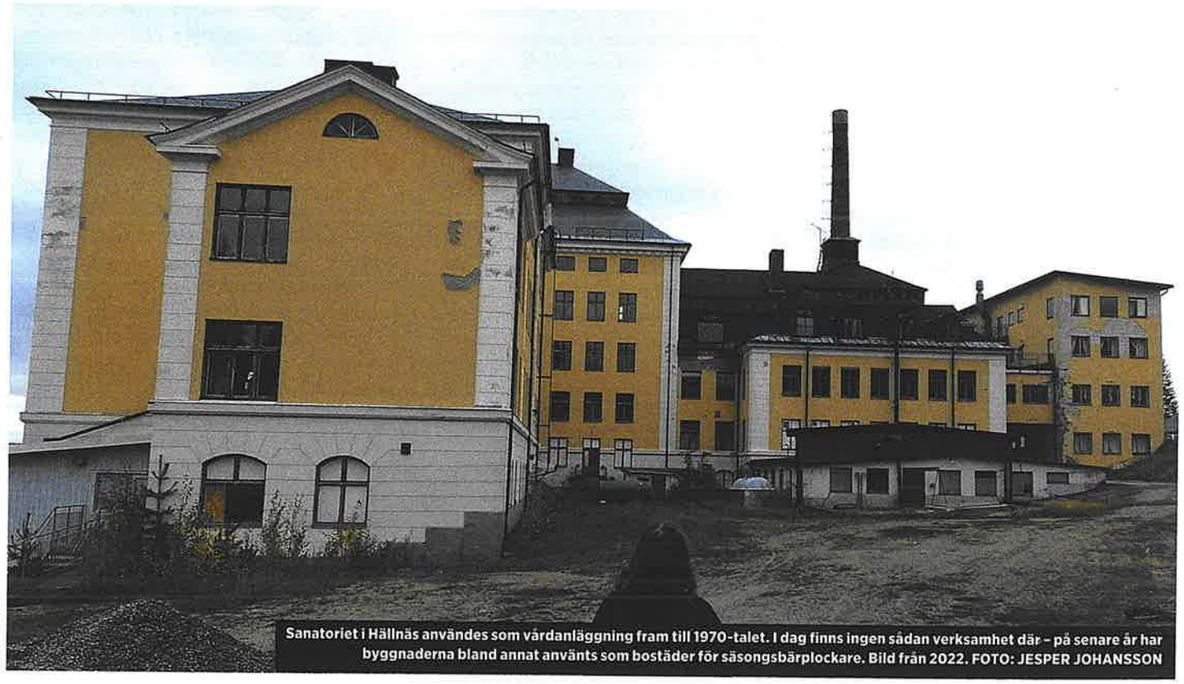
Denna framgångsrika organisering speglades också i en märkbar tillväxt i Hällnäs LS totala medlemsantal. Under 1924 ökade det från 77 medlemmar under första kvartalet till 124 vid årets slut, för att nå en kulmen på 125 medlemmar i början av 1925. Denna medlemsökning följde en rikstäckande trend; SAC befann sig i expansion och nådde sitt högsta medlemsantal i landet just under 1924 med 37 366 anslutna. Det var också under dessa intensiva guldår, närmare bestämt i mars 1924, som Hugo Ragnar Månsson bosatte sig på orten och klev in som lokalorganisationens ordförande och drivande kraft.

För Hällnäs LS innebar byggets slutförande också slutet på en epok. Medlemsstatistiken visar att medlemsantalet sjönk så snart sanatoriet stod helt färdigt. Under 1926 minskade medlemsantalet till runt 40 personer, och efter att ha reducerats till 8 medlemmar under 1928 lades Hällnäs LS ned i början av 1929. Denna utveckling bär på en historisk lärdom: utan arbetarnas löpande självorganisering och direkta aktivitet på den faktiska arbetsplatsen förlorar organisationen sin bas, försvagas och tynar bort. Kvar i historien står dock Hällnäs sanatoriebygge som ett exempel på hur industriell demokrati kan fungera i praktiken när initiativet ligger hos de anställda.

Jesper Johansson
Umeå LS

LÄS MER OM SYNDIKALISTISK REGISTERKAMP FRÅN TIDEN NÄR DET BEGAV SIG:

På **syndikalisten.sac.se** har vi återpublicerat fyra artiklar ur den SAC-ägda tidningen *Arbetaren* från 1927, framtagna ur arkivet av Jesper Johansson, som skildrar hur registermetoden användes i Sverige vid den tiden. Skanna QR-koden här intill för att komma till artiklarna:



Sanatoriet i Hällnäs användes som vårdanläggning fram till 1970-talet. I dag finns ingen sådan verksamhet där – på senare år har byggnaderna bland annat använts som bostäder för säsongsbärplockare. Bild från 2022. FOTO: JESPER JOHANSSON

SAC och arbetsrättens historia – del 3

Mer om arbetsrättens språk

– ideologikritiska perspektiv på avtalsbegrepp och konflikthantering

Arbetsrättens speciella juridiska terminologi är formellt sofistikerad, med anspråk på precision. Men som ni kunde läsa om i förra delen av denna artikelserie blir många av dess begrepp luddiga – och knappast fria från värderingar. I denna tredje del av *SAC och arbetsrättens historia* slår vi återigen följe med Lennart Geijer, socialdemokratisk justitieminister 1969–1976 – med fokus på avtalsbegrepp och konflikthantering.

Arbetsrätten vilar på spelregler för hur intressemotsättningar och konflikter om villkoren i arbetslivet ska lösas. Grunden är att det föreligger ett anställningsförhållande mellan två parter: arbetsköparen och lönearbetaren. Det arbetsrättsliga systemet kanaliserar konflikten mellan arbete och kapital i en riktning som inte hotar samhällsstrukturen.

Begreppsapparaten speglar en syn på arbetslivet präglad av *paritetsideologi* (se första delen i artikelserien – i *Syndikalisten* nummer 1/2026.) Många begrepp introducerades runt år 1900, i brytningsskedet från jordbrukssamhälle till industrisamhälle.

Inom arbetsrätten finns en rad *normkällor*. Dessa är delvis unika, genom att deras tvingande verkan kan skilja sig från övrig avtalsrätt. Det enskilda anställningsavtalet som ingås mellan lönearbetare och arbetsköpare har ett begränsat spelutrymme. Det får som regel inte strida mot lagstiftning, kollektivavtal, praxis på arbetsplatsen, sedvänja inom branschen, god sed på arbetsmarknaden eller EU-rättsliga bestämmelser.

Dessa olika normkällor ingår i en hierarkisk struktur. EU-rättsliga bestämmelser som fördrag, direktiv och förordningar kan undantränga nationell lagstiftning. Nationell lagstiftning kan i sin tur ha tvingande verkan på övriga avtal, men även så kallade semidispositiva bestämmelser förekommer. En semidispositiv bestämmelse får endast avtalas bort genom kollektivavtal – således får personliga avtal inte strida mot sådana bestämmelser utan stöd i kollektivavtal. Vissa lagstycken är semidispositiva med så kallad EU-spärr, vilket innebär att de får avtalas bort genom kollektivavtal, men endast inom gränser som slagits fast i relevanta EU-direktiv.

/Avtalsbegreppen/

Det som i vår tid kallas anställningsavtal rubricerades *tjänstelega* i juridiska läroböcker ännu under mellankrigstiden, trots att begreppet *arbetsavtal* då etablerats i praktiken. När Arbetsdomstolen (AD) startade 1929 blev sistnämnda begrepp allenarådande. Efter att tjänstemän börjat organisera sig fackligt förekom även begreppet *tjänsteavtal* fram till 1940 i AD:s sökregister.

1970-talets arbetsrättsliga lagstiftning introducerade termen *anställningsavtal*, som sedan dess blivit det vedertagna begreppet.

Anställningsavtalet är besläktat med 1700-talets tjänsteavtal mellan husbonde och arbetare. Dess huvudsakliga innebörd är att slå fast lönearbetares skyldighet till arbete och arbetsköparens skyldighet att betala ut lön.

I ett brett perspektiv skiljer sig denna typ av avtal från andra avtal, då det saknar egentlig ömsesidighet och utbyte av likvärdiga värdestorlekar. Arbetsköparen förvärvar inte bara rätten till arbetsprestation, utan också ett närmast obegränsat förfogande över den köpta arbetskraften. Den enskilde lönearbetaren saknar rätt till inflytande över arbetsledningen. Regelmässigt saknar även avtalsslutande fackföreningar inflytande, annat än i form av samråd – i bästa fall.

Termen *kollektivavtal* introducerades efter förra sekelskiftet. Innan dess förekom termerna *arbetsprislista* eller *överenskommelse*. Begreppet tog definitivt över med den dåvarande högerregeringen ledd av Arvid Lindman, som 1910 och 1911 lade fram propositioner med ”förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare, lag om särskild domstol i vissa arbetstvister, lag om vissa arbetsaftal”. Men som Lennart Geijer påpekat hade juristerna problem med att anamma denna nya rättsfigur.

De första kollektivavtalen tillkom som regel efter strejker. Men den rättsliga regleringen av dessa avtal dröjde. Först 1915 tog Högsta domstolen (HD) ställning. Aftonbladet hade stämt Svenska Typografförbundet med anledning av att förbundets medlemmar lagt ner arbetet i samband med storstrejken 1909. Förbundet bestred yrkandet och hävdade att upprättat kollektivavtal inte medförde några rättsliga förpliktelser om arbetsfred.

HD underkände denna ståndpunkt och förklarade att parternas kollektivavtal i princip var bindande samt att avtalsbrott medförde skadeståndsplikt. Förbundet undgick ändå skadeståndsansvar, då HD med en så kallad brasklapp antog att avtalet inte åsyftat att stadga förbud mot sympatistrejk.
Att kollektivavtal upprätthölls berodde alltså inte på rättsliga sanktioner. Och möjligheten att instämma en avtalsbrytande part till domstol utnyttjades ytterst sällan. Arbetsmarknadens organisationer litade inte heller på de allmänna domstolarnas kompetens att bedöma tvister om kollektivavtal.

Först med ett riksdagsbeslut 1928 fick vi en mer fullfjädrad reglering av den kollektiva arbetsrätten. Lagen om kollektivavtal (KAL) slog fast principen att tvister om kollektivavtal ska lösas av domstol och inte brytas med stridsåtgärder. Genom lagen om arbetsdomstol (LAD) inrättades Arbetsdomstolen (AD) som en specialdomstol, vilken i första och sista instans dömer i tvister om kollektivavtal.

/Konfliktreglering/

Många av begreppen kring konflikter är hämtade från engelskan. I slutet av 1800-talet talade jurister om *strikes*. I den så kallade Åkarpslagen (Strafflagen 15 kapitlet, 22 paragrafen – om rättsstridigt tvång) som antogs 1899 talade lagstiftarna om *deltagande i arbetsinställelse*. Det är först med högerregeringens förslag till lagstiftning 1911 som det försvenskade begreppet *strejk* blir vedertaget. Begreppet *lockout* blev infört i Svenska Akademiens ordbok redan 1885.

Bojkott introducerades i Socialdemokraten 1888. Begreppet myntades 1880 under en lantarbetarkonflikt på Irland när skördarna slagit fel och lantarbetarna krävde lägre hyror. Charles Boycott var förvaltare på ett gods och försökte vräka elva arbetarfamiljer. Charles Stewart Parnell – som förespråkade irländskt självstyre – uppmanade lantarbetarna att vägra arbeta för Boycott, men också mobilisera stöd i lokalsamhället. Med resultat att lantarbetarna gick i strejk, lokala handlare vägrade sälja till Boycott och brevbäraren slutade komma med post till godset.

Begreppet *blockad* är däremot en militär term, särskilt inom marinen. Inom arbetsrätten introducerades det vid förra sekelskiftet.

När det gäller konfliktbegrepp konstaterade Lennart Geijer att de är laddade:

”Den som på arbetarsidan bryter mot solidaritetens bud får heta strejkbrytare eller blockadbrytare. Båda orden är i sig neutrala, de beskriver ett visst handlande. Men på arbetsgivarsidan ville man – åtminstone förr – inte ta dem i sin mun. Man talade i stället om *arbetsvilliga*.” (Kursiv i original.)

I sin genomgång av sakregistret 1929–1940 i AD:s domar konstaterade Geijer att ”under strejkbrytare står hänvisning till uppslagsordet arbetsvilliga”. Hans kommentar är att denna detalj ”saknar inte intresse”. Att begreppen kom ur bruk (under en period) hänför Geijer till Huvudavtalet 1938 mellan LO och SAF. Det kan invändas att båda begreppen förekommer i vår samtid.

I sin uppsats går Geijer igenom flera andra begrepp, som skulle kräva mer textutrymme att ta upp. Han ansåg att ekonomiska intressen ”kan förklädas i ideologiska draperier”. Terminologin i det arbetsrättsliga språket ”har inte legat bra till i munnen”.

När det gäller begreppen *avsked* och *uppsägning* påpekade han att uttrycket *friställa* utsatts för kritik: ”Det har verkat alltför cyniskt att använda ordet *fri* i detta sammanhang.” (Kursiv i original.)

/Ideologiska draperier/

I sin avhandling *Kollektivavtalet som fredspliktsinstrument* (1988) anlägger Håkan Göransson ett ideologikritiskt perspektiv. Därmed duckar forskaren inte inför motsättningen mellan kapital och arbete som antagonistisk och omöjlig att lösa inom det bestående samhällets ram. Kopplingen till arbetsrättens språk ligger i att:

”En ideologikritisk hållning innebär bl a att man uppfattar rättens innehåll som styrt av dolda strukturer. Rättsreglerna kan innehålla dolda funktioner, dvs andra funktioner än de som uppgivits av lagstiftaren...”

Göransson riktar särskild uppmärksamhet mot så kallade dolda klausuler, tysta utfyllnadsregler/normer som AD ansett tillhöra kollektivavtalets innehåll utan att de framgår i avtalstexter. Dolda klausuler har använts för att låta fredsplikt omfatta arbetsköparens rätt att leda och fördela arbetet, det så kallade arbetsköparprerogativet som sällan regleras skriftligt i kollektivavtal.

Samförståndet på arbetsmarknaden – paritetsideologin – betraktar Göransson som ”en grundläggande förutsättning för en effektiv juridifiering av strejkvapnet med hjälp av en rättslig reglering” av kollektivavtalen. Arbetsrättens språk har skiftat med samhällsutvecklingen, men hämtar fortfarande näring i patriarkala relationer.

Kristian Falk
Enköping-Heby LS



Begreppet ”blockad” introducerades i arbetsrätten runt förra sekelskiftet. På bilden blockadvakterna Olga, Natalia, Alena och Victoria framför en sushirestaurang i Stockholm 2025. FOTO: JOHAN APEL RÖSTLUND/ARBETAREN

LITTERATURTIPS:

”Arbetsrättens språk” i
Perspektiv på arbetsrätten – Vänbok till Axel Adlercreutz
Lennart Geijer
Juristförlaget, 1983

Kollektivavtalet som fredspliktsinstrument
Håkan Göransson
Juristförlaget, 1988

Anarkister och anarkosyndikalister i Argentinas historia

Den allmänna strejken blev till allmän resning

I förra numret av Syndikalisten inledde vi en historisk serie om anarkismens och anarkosyndikalismens historia i Argentina och de många kamper som utspelat sig där. Här publicerar vi andra delen – vår ciceron är Néstor Verdinelli i Göteborgs LS av SAC.

Den 1 maj 1909 blev inledningen till en rad omvälvande händelser för arbetarklassen och den anarkistiska fackliga organisationen FORA i Argentina. Det organiserades det året två stora 1 maj-demonstrationer – den ena av socialisterna i UGT och den andra av FORA, som samlades vid Plaza Lorea i centrala Buenos Aires (numera Plaza del Congreso, framför parlamentet). Det var en stor samling, uppskattningar talar om 70 000 deltagare. Händelserna som följde skulle gå till historien som *La Semana Roja*.

Avgörande för förloppet var att självaste polischefen – överste Ramón Falcón – fanns på plats för att dirigera polisens insatser. Av anledningar som aldrig blev klargjorda befallde Falcón att polisen, huvudsakligen kavalleriet, skulle anfalla folksamlingen för att upplösa den. Det blev ett mycket våldsamt anfall. Antalet döda och sårade är inte helt fastställt, men minst tolv personer dog (vissa källor talar om 20) och någonstans mellan 80 och 100 blev allvarligt skadade (endast de som behövde sjukhusvård räknades). Hundratals greps och fängslades.



Anarkosyndikalistiska FORA samlade uppskattningsvis 70 000 deltagare vid Plaza Lorea i Buenos Aires den 1 maj 1909 – det som skulle bli upptakten till La Semana Roja. FOTO: ARCHIVO GRÁFICO DE LA NACIÓN

Svaret från arbetarna kom omedelbart. Det bildades en samordningsgrupp som bestod av FORA, UGT och de oberoende fackföreningarna. De utlyste en allmän generalstrejk som inleddes måndagen den 3 maj. De viktigaste kraven var att alla gripna omedelbart skulle släppas. Majoriteten av arbetarbefolkningen deltog i strejken, inte bara i Buenos Aires utan även i de flesta andra större städerna – däribland Córdoba och Rosario.

Som brukligt i varma länder genomfördes begravningar i Argentina mycket snabbt. Den 4 maj samlades 300 000 arbetare framför bårhuset med krav på att de dödade i 1 maj-anfallet skulle överlämnas för att begravas. Polisen genomförde åter ett anfall mot de församlade. Slutligen överlämnades liken. Regeringen gav till slut upp och förhandlade med strejkorganisationen. Strejken avslutades den 9 maj i och med att alla gripna släpptes och det gavs löften om att lönen för strejkdagarna skulle betalas ut.

Anarkisterna hade en lång tradition av att kräva att de ansvariga för sådana brott som överste Falcóns skulle bestraffas. I Semana Rojas efterföljd visade det sig att Falcón inte alls skulle komma att få något straff, utan i stället hyllas av regeringen och högerkrafterna. Det förekom diskussioner om hur situationen skulle hanteras, men inget formellt beslut fattades av FORA.

Faktum kvarstår: en mycket ung anarkist, Simón Radowitzky tog på sig att avrätta Falcón. Radowitzky hade fötts i en judisk familj i Ukraina 1891, när Ukraina ännu var en del av det ryska imperiet. Han var fackligt aktiv och blev 1904 dömd till fyra månaders fängelse för att han delat ut arbetarflygblad. Under ”den första ryska revolutionen” 1905 var han vice ordförande i arbetarorganisationen i sin fabrik – han jobbade som metallarbetare. När revolutionen krossades fick han fly för att inte bli fängslad igen. 1908 dök han upp i Buenos Aires, återigen som metallarbetare. Aktiv i FORA hade han blivit 1905.

Den 14 november 1909 förberedde Radowitzky en hemmagjord bomb och invänta att Ramón Falcón skulle passera förbi i sin droska. När droskan kom åkande kastade Radowitzky bomben, och Falcón och dennes sekreterare dödades. Radowitzky jagades och greps efter att ha försökt begå självmord med sin egen revolver. Svårt torterad trots att han var skadad stod han inför att dömas till döden, men det visade sig att han var minderårig och straffet omvandlades till livstids fängelse. Han kom att tillbringa drygt 20 år i det ökända Ushuaiafängelset där han blev torterad och även våldtagen. Det skulle inte kuva honom. 1930 blev han benådad men fick inte stanna i Argentina utan fördes till Uruguay. Där blev Radowitzky kvar tills det spanska inbördeskriget inleddes och han reste till Spanien för att strida som volontär för det anarkosyndikalistiska CNT. Efter att den spanska republiken besegrats hamnade Radowitzky återigen i exil, denna gång i Mexiko, där han dog i februari 1956, knappt 64 år gammal.

Radowitzky blev en ikon i Argentina, inte bara för anarkisterna utan för en stor del av den organiserade arbetarrörelsen.

FORA:s arbete fortsatte, främst i organiseringen av arbetarna. Det första målet var att kämpa för åtta timmars arbetsdag och för att förbättra arbetsvillkoren. Detta ledde till en strejkvåg: 1917 skedde 138 strejker och 1918 var antalet 196.

Inledningen på det som kom att kallas *La Semana Trágica* 1919 är arbetarstrejken i den stora metallfabriken Vasena i Buenos Aires, där drygt 2 500 arbetare jobbade. Strejken inleddes den 2 december 1918. Kraven som det anarkistiska facket på fabriken, Metalúrgicos Unidos, kämpade för var: att arbetsdagen skulle sänkas från 11 timmar per dag till 8 timmar, bättre löner, att söndagen skulle vara arbetsfri och att medlemmarna i facket inte skulle förföljas.

Redan under december 1918 förekom konfrontationer när arbetarna försöker stoppa rekryterade strejkbrytare. Dessa skyddades av polisen, som ofta öppnade eld mot strejkande arbetare, med några sårade under december.

I början av januari försökte strejkande med stöd av befolkningen i området blockera leveranserna av material till fabriken och utförseln av produkter.

Den 7 januari kom stora förstärkningar till polisen och när de strejkande försökte stoppa en transport öppnade polisen eld. Polisen kom sedan att förfölja arbetarna kring gator och hus. Dagen slutade med fyra döda och 36 sårade. Även 30 000 soldater från armén tillkallades till staden efter det.

Svaret blev att utlysa en allmän strejk, som ledde till att Buenos Aires blev som paralyserat. Den 9 januari 1919 skulle de döda begravas. Klockan 13 startade marschen med de dödas kistor längst fram. Det var över 200 000 människor i tåget. Denna gång var arbetarna förberedda med en väpnad självförsvarsgrupp. Tåget med kistorna ville marschera förbi Vasenasfabriken. Då blev de utsatta för skottlossning från polisen och civila som ställde upp för arbetsgivaren. Arbetarna försökte storma fabriken och konfrontationerna spred sig.

När tåget kom fram till kyrkogården Chacarita väntades de av ett kavalleriregemente som öppnade eld och anföll tåget.

Efter det uppstod strider över hela staden.

Den allmänna strejken förvandlades till allmän resning.

I samband med detta bildades *Liga Patriótica* av högerkrafter, med syfte att döda arbetare och judar. Liga Patriótica, och så även vissa polisdistrikt, utmärkes av sin antisemitism. De dödade, torterade och förnedrade i synnerhet ”judios rusos” och sökte även upp dessa i deras hem. Ligan skulle sedan vara aktiv i sin kamp mot judarna i flera decennier. Ligan anföll även tryckeriet för FORA:s tidning *La Protesta* den 11 januari och totalförstörde det.

Till slut blev kaoset övermäktigt och regeringen inledde förhandlingar. Den 14 januari, en vecka efter oroligheternas början, kom en uppgörelse till stånd:

Åtta timmars arbetsdag blev lagstadgat.

Lönerna höjdes med 40 procent.

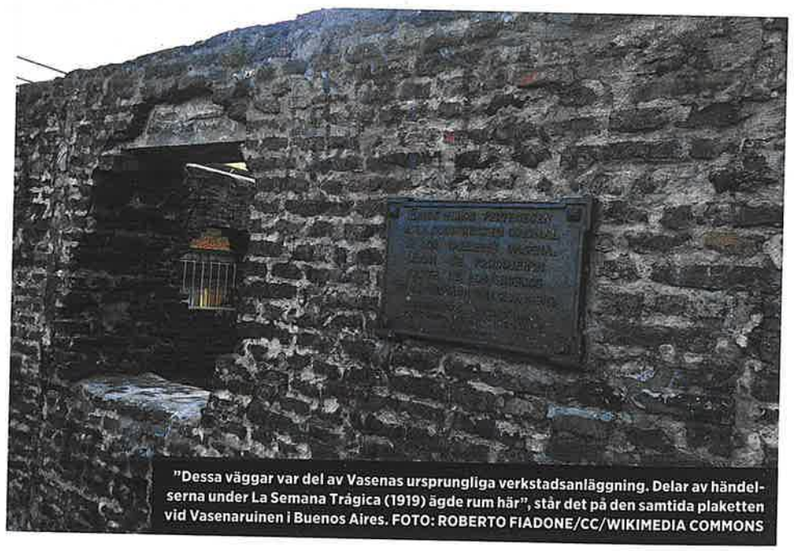
Alla tusentals gripna frigavs med omedelbar verkan och alla anklagelsepunkter släpptes.

Det blev en stor framgår för FORA och arbetarna.

Men segern kostade: Minst 700 dödade och mellan 3 000 och 4 000 allvarligt skadade (kom ihåg att endast de som behövde sjukhusvård räknades!).

Det finns få sakliga redogörelser för vad som hände. En av dessa är, märkligt nog, en rapport från USA:s ambassad, som vid ett besök i arméns arsenalbyggnad, räknade upp till 179 lik av ”judiska ryssar”.

Néstor Verdinelli
Göteborgs LS


”Dessa väggar var del av Vasenas ursprungliga verkstadsanläggning. Delar av händelserna under La Semana Trágica (1919) ägde rum här”, står det på den samtida plaketten vid Vasenaruinen i Buenos Aires. FOTO: ROBERTO FIADONE/CC/WIKIMEDIA COMMONS



I år är det 90 år sedan spanska inbördeskriget bröt ut, efter Franscisco Francos militärkupp i juli 1936. SAC Syndikalisterna stöttade aktivt kampen mot den framväxande Francodiktaturen.

I delar av Spanien såg det under en period ut som att motståndet mot kuppmakarna skulle kunna segra, och det växte fram frihetligt socialistiska samhällsprojekt. För denna epok kom författaren och syndikalisten Britta Gröndahl (1914–2002) att intressera sig mycket.

Här återpublicerar vi Gröndahls text ”Spansk syndikalism i kamp mot fascismen”, ursprungligen tryckt i tidningen *Arbetaren* och återtryckt i antologin *Syndikalism förr och nu* från 1981.

Spansk syndikalism i kamp mot fascismen

När några spanska generaler, som hade kontroll över armén, i juli 1936 försökte göra slut på den spanska demokratin genom en militärkupp, möttes de av en väpnad folkresning. Det som skulle ha blivit en ”militär promenad” blev i stället ett inbördeskrig som varade i nära tre år.

Hur kunde detta komma sig? I Tyskland hade Hitler tre år tidigare tagit makten närmast på ”demokratisk” väg, och i Italien ett decennium tidigare hade Mussolini upprättat världens första fascikstat utan att möta effektivt motstånd. Varför gick det inte lika lätt för de spanska generalerna?

/Kraftfullt CNT/

Jag tror att en del av förklaringen ligger i den spanska arbetarrörelsens speciella karaktär. I Tyskland exempelvis dominerades arbetarrörelsen av den mäktiga och halvt förborgerligade socialdemokratin, hatad och bekämpad av den kommunistiska minoriteten. I Spanien var mönstret ett annat, där fanns en kraftfull syndikalistisk rörelse, som hade en bred folklig förankring. I vissa delar av Spanien var syndikalisterna helt dominerande inom arbetarrörelsen.

Den syndikalistiska rörelsen i *Confederación Nacional del Trabajo*, ”Arbetets landsorganisation”, med initialerna CNT, hade en lång kamptradition bakom sig. Den hade aldrig – som socialdemokraterna delvis – integrerats i det borgerliga maktsystemet, utan den bildade en fristående makt i samhället. Dess öppet uttalade mål var att störta det borgerliga samhället och införa ”frihetlig kommunism” i Spanien.

Organisationen hade ända sedan sitt bildande varit hårt förföljd och ofta förbjuden. Syndikalisterna hade tvingats försvara sig med vapen i hand. Och inte bara försvara sig: de hade också offensivt kämpat mot förtryckarsamhället. Så sent som under republikens tid (efter 1931) hade de flera gånger deltagit i väpnade uppror. Det var därför naturligt att syndikalisterna på flera platser spelade en avgörande roll i kampen mot och segern över kuppgeneralerna.

/Seger i Barcelona/

Speciellt var detta fallet i Barcelona, Spaniens ”andra huvudstad”, där häftiga gatustrider uppstod, när generalerna tidigt på morgonen den 19 juli 1936 beordrade ut trupper för att besätta staden. Folket med syndikalisterna i spetsen slog ner militärupproret och erövrade kasernerna. CNT förlorade många av sina aktiva medlemmar i striderna, bland andra den ryktbare anarkisten Francisco Ascaso, som stupade under erövringen av kasernen Atarazanas.

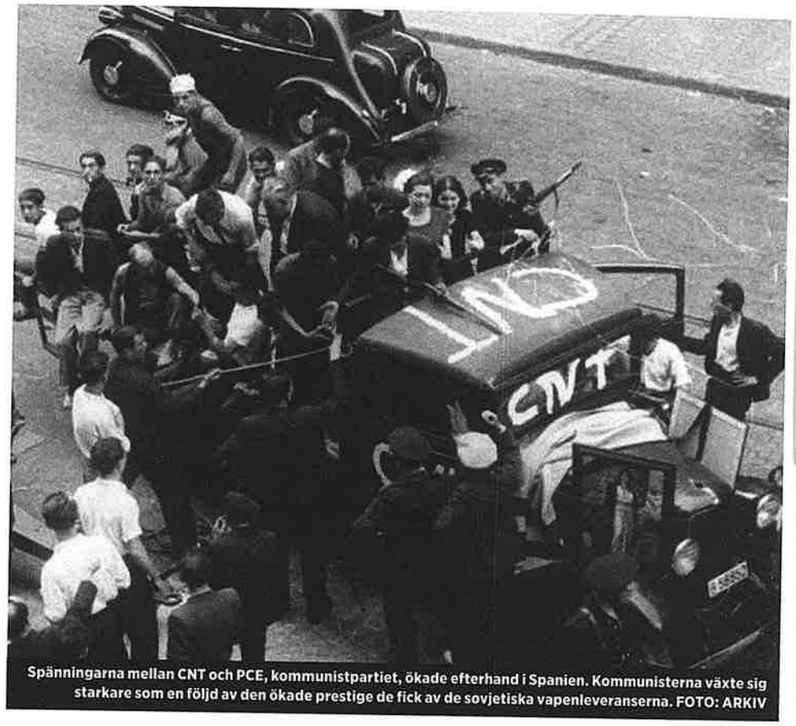
Efter julistriderna var Spanien delat i två ungefär lika stora hälfter. Den ena befann sig i kuppgeneralernas våld. I den andra hade folket segrat (republikens ledning hade förhållit sig passiv och vägrat lämna ut vapen åt folket), bl a i Madrid, Barcelona och Valencia. Delvis gick kriget nu över till skyttegravskrig. Genom brist på vapen och utrustning och utbildade soldater råkade republiken i ett defensivt läge gentemot rebellerna, som försågs med allt detta av fasciststaterna och som långsamt erövrade bit för bit av den spanska jorden fram till den 1 april 1939, då republikens saga var all.

Men i juli 1936 var man ännu långt ifrån katastrofen och optimismen var stor. Ytligt sett hade ”demokratin” vunnit en delseger över fascismen. Vänsterliberaler, socialdemokrater, kommunister, syndikalister och människor utan politisk beteckning hade kämpat sida vid sida i folkfrontens namn. Det var den fasad som måste upprätthållas utåt av taktiska skäl.

Men bakom fasaden var läget mera komplicerat. I *Katalonien*, Spaniens ekonomiskt mest utvecklade område med huvudstaden Barcelona, hade syndikalisterna praktiskt taget makten. Revolutionskommittéer växte upp i varenda stad och by och den ordinarie administrationen var satt ur funktion. Syndikalisterna var föga intresserade av att försvara den borgerliga demokratin, de ville nu äntligen vara med om att göra den revolution som de hade haft på sitt program i tjugofem år. Det skedde också en genomgripande ekonomisk omvälvning, inte bara i Katalonien utan i större delen av det område där folket hade segrat. (…)*

Revolutionen ville syndikalisterna försvara mot fascismen. I Barcelona organiserades genast efter segern militära förband som avreste till fronterna. De upprättades i olika vänsterpartiers och organisationers regi, efter folkmilisprincipen. De hade inga officerare och ingen militär disciplin i traditionell mening. Ledarna valdes och milissoldaterna lydde deras order i tjänsten men kunde efteråt kritisera deras agerande och avsätta dem om de inte höll måttet.

Det akut revolutionära tillståndet i det republikanska Spanien varade bara några månader. Den hoprasade statliga administrationen började snart byggas upp igen under socialdemokratisk ledning. Det bildades en samlingsregering, där även den syndikalistiska organisationen deltog (tvärtemot sina principer) och revolutionskommittéerna upplöste sig själva i samband med att nya kommunstyrelser



Spänningarna mellan CNT och PCE, kommunistpartiet, ökade efterhand i Spanien. Kommunisterna växte sig starkare som en följd av den ökade prestige de fick av de sovjetiska vapenleveranserna. FOTO: ARKIV



Tidningen Arbetarens förstasida den 3 augusti 1936, kort efter militärkuppen. FOTO: JOHAN APEL RÖSTLUND
Bilden längst uppe till vänster på uppslaget: Stödmärke för Spanien från SAC. FOTO: ARKIV

tillsattes. Den nya regeringen beslöt att bygga upp en reguljär armé genom ombildning av miliserna och tvångsrekrytering av ungdomar. Militär hierarki och disciplin återinfördes.

Hur kunde syndikalisterna, som efter segern över generalerna var den mäktigaste kraften i det republikanska Spanien – i varje fall i Katalonien – tillåta denna utveckling? Dagarna efter den 19 juli hade de katalanska syndikalisterna övervägt att gripa hela makten i Katalonien (som under republiken hade självstyrelse och en egen regering) vilket skulle ha inneburit upprättande av ett slags diktatur. Men de avstod efter häftiga debatter inom organisationen och valde att samarbeta med andra antifascistiska krafter.

Av dessa kom kommunisterna med tiden att ta ledningen. Kommunistpartiet var obetydligt vid krigets början, men fick en särställning i det republikanska Spanien genom de ryska vapenleveranserna. Den kommunistiska (och stalinistiska) politiken gick ut på att man skulle koncentrera alla sina krafter på att vinna inbördeskriget och hålla fast vid principen att man försvarade den borgerliga demokratin, en laglig demokratisk regim. Den socialistiska revolutionen måste vänta.

Syndikalisternas åsikt var att man skulle genomföra revolutionen och föra kriget på samma gång. Socialdemokraterna var splittrade men kördes över av kommunisterna.

Kommunisternas slogan ”först vinna kriget, sen revolution” hade något av det självklaras genomslagskraft. Förmodligen var ändå syndikalisternas uppfattning riktigare, även ur militär strategisk synpunkt. Men det här var före Kuba och Vietnam och alla befrielserörelser, det revolutionära krigets idé låg inte i tiden. Syndikalisterna och revolutionen trängdes tillbaka och under kommunistisk ledning marscherade republiken och dess nyupprättade folkarmé rakt in i nederlaget.

Britta Gröndahl

** En hänvisning till en artikel av Augustin Souchy i ”nästa nummer av Arbetaren” är borttagen, därav markeringen ”(...)” i texten.*

Västmakternas svek, Stalins vapenleveranser

Spanska inbördeskriget (1936–1939) var inte bara ett inbördeskrig. Det var också symptom på en europeisk konflikt – eller kanske världskonflikt. Man brukar säga att det var generalrepetitionen till andra världskriget.

Det fanns tre parter i den europeiska kraftmätning man höll på att ladda upp för: 1. De expanderande fascistmakterna Italien-Tyskland. 2. Stalins Ryssland. 3. De demokratiska staterna, framför allt Frankrike, England och den spanska republiken. Stalin fruktade fascistmakternas expansionslusta och försökte bryta Sovjets isolering genom att närma sig demokratierna. Inom de sistnämnda gick en front mellan de konservativa krafterna, som till en del sympatiserade med fascismen, och de folkliga antifascistiska krafterna.

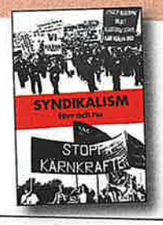
Stalins ansträngningar att i antifascismens namn närma den totalitära sovjetstaten och demokratierna till varann, ledde inom demokratierna till den s k folkfrontspolitiken. Socialdemokrater, kommunister och borgerlig vänster skulle hålla ihop mot det fascistiska hotet på hemmaplan. En folkfrontsregering kom till makten i Frankrike, och en annan i Spanien efter ett val i februari 1936.

/Non-intervention/

När den spanska konflikten bröt ut sprängdes folkfrontsmönstret på det utrikespolitiska planet. I stället för att ställa sig på den spanska republikens sida tillsammans med Sovjet ordnade demokratierna hastigt till med den s k non-interventionspakten – en överenskommelse mellan samtliga stormakter att man inte skulle lägga sig i den spanska republikens inre affärer. Syftet var att undvika att konflikten bredde ut sig. England och Frankrike höll i stort sett överenskommelsen att inte intervenera, Tyskland och Italien bröt den genast och stödde den spanska fascismen med krigsmateriel, manskap och teknologi. Sovjet tvekade och började sända vapen till spanska republiken först sedan de andras brott blivit uppenbart.

Resultatet var att den spanska demokratins enda stöd i Europa under inbördeskriget var stalinismens totalitära Ryssland.

**** Det står ”Ryssland” i stället för det formellt mer korrekta ”Sovjetunionen” på ett par ställen i originaltexten, och likaså ”England” i stället för ”Storbritannien”, så vi har behållit de beteckningarna i transkriptionen.***



Artikelmaterialet är hämtat ur:

Syndikalism förr och nu
Redaktör: Ahto Uisk
Federativs förlag, 1981

LÄS MER OM SAC OCH SPANSKA INBÖRDESKRIGET:

På **syndikalisten.sac.se** har vi lagt upp två SAC-texter om spanska inbördeskriget från 1930-talet – de ger en intressant inblick i hur skeendet uppfattades av syndikalister vid tidpunkten.

Vi vill även tipsa om Per Lindbloms bok *Svenska anarkister och syndikalister i spanska inbördeskriget* från 2022. Här finner ni QR-koder till artiklarna och boken.



BRITTA GRÖNDAHL

- **Författare och översättare**, aktiv i den syndikalistiska rörelsen i Sverige och internationellt under 1950-, 60- och 70-talen. Hon var också engagerad i dåtidens frihetligt socialistiska idédebatt.
- **1962 reste hon** för första gången till Spanien. Hon blev med tiden en viktig kontaktperson mellan svenska SAC och den spanska frihetliga rörelsen.



Hur kan vi använda stridsåtgärder för att vinna förhandlingar?

Rapport från SAC:s rödsvarta videokafé den 12 september

En gång i tiden byggde SAC på ganska stora och starka arbetarkollektiv som hade förmågan att iscensätta blockader, strejker och andra påtryckningar. Syndikalister agerade kollektivt på arbetsplatserna och vann gång på gång.

I dag är merparten av medlemskåren ensamma syndikalister på jobbet. Men det görs olika satsningar för att återuppbygga förmågan att vidta stridsåtgärder. Det handlar om kurser i organisering, att använda förhandlingar för att svetsa samman arbetare, värva medlemmar och mycket annat.



ILLUSTRATION: STEFAN EHN

/Att komma runt förbud mot stridsåtgärder/

Som facklig samordnare för SAC ordnade jag Rödsvart videokafé den 12 september. Två sektioner, tre syndikat och fem LS hade anmält deltagande. Syftet var att stämma av vilka satsningar och experiment som görs runtom i landet. Träffen fokuserade särskilt på hur syndikalister kan hantera olika förbud mot stridsåtgärder i medbestämmandelagen (MBL).

Som underlag till diskussionen läste alla deltagare lathunden *Att komma runt förbudet mot strid i rättstvist*, skriven av mig. Alla medlemmar kan hitta lathunden genom att logga in på SAC:s hemsida (och gå till adressen ***sac.se/portal***). Denna kunskap är viktig eftersom vår fackförening varken genomför eller stödjer olovliga stridsåtgärder.

/Kreativa metoder/

Under två timmar fick vi insupa inspirerande metoder för påverkan, från mjuka påtryckningar till stridsåtgärder. Exempelvis använder syndikalister indrivningsblockader för att driva in löneskulder på restauranger. Regionala skyddsombud använder anmälan om tillbud och arbetsskador för att ställa arbetsköpare mot väggen och kräva åtgärder för en bättre arbetsmiljö. Syndikalistiska skyddsombud betraktar sänkt arbetsförmåga och sjukskrivningar som arbetsskador eller olyckor och kräver åtgärder.

Inom järnvägen driver syndikalister arbetsmiljöfrågor. Exempelvis åberopas järnvägslagen för att ta ut kamrater ur tjänst om de är alltför trötta av hetta eller andra faktorer. En sektion överväger även stridsåtgärder för att träffa ett eget kollektivavtal med förstärkta fackliga rättigheter. Sektionen är också i färd med att snacka ihop sig med kollegor i andra fack kring bättre schemaläggning. Samma sektion överväger även att exponera arbetsköpare offentligt på grund av undermålig personalpolitik.

En annan sektion som deltog i diskussionen brottas med att arbetsköparen kräver mer och mer arbete hos kundföretag. Sektionen har testat namninsamlingar för att driva krav i vissa sakfrågor men ännu inte kommit till stridsåtgärder.

Inom utbildningsbranschen är sällan löneniväerna ett akut problem men däremot stressniväerna. Exempelvis brottas lärare med utmattning och sjukskrivningar. Syndikatet som deltog i diskussionen bedömer dock att det är en lång väg kvar till stridsåtgärder i frågan. Det finns mer att berätta och jag uppmuntrar alla som deltog att skriva i nästa nummer av *Syndikalisten* eller i SAC:s interna digitala forum.

/En ödesfråga/

I rollen som facklig samordnare har jag många gånger pendlat mellan pepp och depp, mellan hopp och förtvivlan. Som jag ser det har vår fackförening en ljus framtid om vi lyckas återuppbygga förmågan att vidta stridsåtgärder, annars inte. Det rödsvarta videokaféet gav mig nytt hopp. Kaféet avslutades med en runda där deltagarna uttryckte att de var mycket nöjda med träffen och efterlyste fler sådana träffar, även på engelska.

Rasmus Hästbacka
facklig samordnare, SAC Syndikalisterna

LÄS MER PÅ WEBBEN:

Skanna QR-koden och logga in på SAC:s portal för att ta del av informationen där:

En snöboll i rullning

Göteborgs LS inleder egen migrantarbetarorganisering

I Göteborgs lokala samorganisation av SAC Syndikalisterna pågår arbetet med att bygga upp en egen organisering av migrantarbetare. ”Vi hoppas att kännedomen om oss nu ska börja sprida sig i nätverk av migranter”, säger den lokale förhandlaren Tim Persson.

Sedan i våras har SAC Syndikalisterna två arvoderade organisatörer på central nivå som arbetar uteslutande med organisering av migrantarbetare i Sverige. I förra numret av *Syndikalisten* kunde ni läsa en intervju med de båda organisatörerna, Pelle Sunvisson och David Garriga Fernandez. Tanken är att den omfattande migrantorganisering som på senare år ägt rum i Stockholmsområdet, ledd av Stockholms LS och de olika syndikaten där, ska kunna sprida sig till övriga landet.

Den näst största lokala samorganisationen inom SAC Syndikalisterna, Göteborgs LS, arbetar nu med att ta fram en egen metod för att organisera migrantarbetare i samarbete med de nya centrala organisatörerna.

– Vi bestämde i våras att vår lokala förhandlingskommitté särskilt ska prioritera förhandlingsärenden med migrantarbetare och utforska hur ett samarbete mellan vår förhandlingskommitté och de centralt arvoderade funktionärerna kan se ut på bästa sätt utifrån våra förutsättningar, säger Tim Persson, medlem i förhandlingskommittén i Göteborgs LS.

Tim Persson berättar att det inte inrättats något särskilt organ för migrantorganisering i Göteborgs LS – alla fackliga ärenden, oavsett karaktär, hamnar i den gemensamma förhandlingskommittén.

– Men i år blev tre nya ledamöter invalda i kommittén som uttryckligen ville fokusera på förhandlingar i migrantärenden, och på att lösa ansvarsdelningen mellan de centrala migrantorganisatörerna och de lokala krafterna. Jag är en av dem, säger Tim Persson. Han fortsätter:

– Vi i Göteborg har inte resurser att ha några egna arvoderade förtroendevalda, utan förlitar oss på ideellt aktiva som arbetar med detta på kvällar och helger. Uppgiften blir då att hitta ett sätt att jobba tillsammans med de avlönade centralt förtroendevalda.

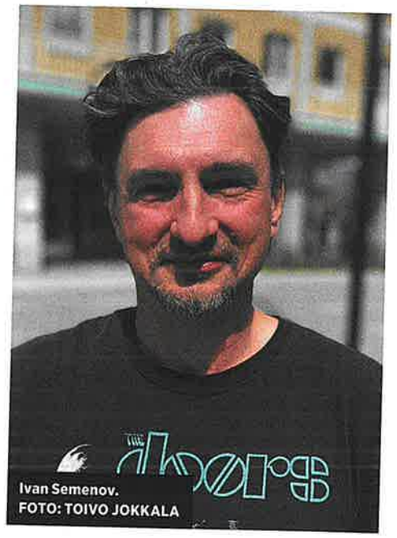
Hittills har Göteborgs LS haft ett utåtriktat heldagsmöte för migrantarbetare. Mötet hölls på ryska och ukrainska, och organisatörerna Ivan Semenov och Philipp Galtsov från Stockholms LS medverkade.

– Vi använde våra befintliga kanaler när vi gjorde reklam för mötet, men riktade oss till just rysk- och ukrainskspråkiga arbetare. Det är ju lite av ett moment 22 att innan man har några kontakter att vända sig till kan man heller inte skaffa de kontakterna, så vi förlitade oss också på att Ivan och Philipp gjorde reklam i sina nätverk, säger Tim Persson. Han fortsätter:

– Vi hoppas att kännedomen om oss nu ska börja sprida sig i nätverk av migranter, informellt, för så säger Stockholms LS att det fungerade för dem i början, att en pytteliten snöboll långsamt började rulla.



Alex Bohlin.
FOTO: PRIVAT



Ivan Semenov.
FOTO: TOIVO JOKKALA

Första halvan av det öppna mötet i Göteborg, dit tolv migrantarbetare kom, hade karaktären av föreläsning. Ivan Semenov och Philipp Galtsov berättade om grundläggande villkor på svensk arbetsmarknad (”du ska ett kontrakt, du ska få lön, du ska ha ett schema”), om fackföreningsverksamhet generellt och om SAC och de lokala samorganisationerna. Andra halvan av dagen var en frågestund, där det också fanns tid för samtal om problem som rådde på besökarnas egna arbetsplatser.

Ivan Semenov hoppas att mötet ska ge ringar på vattnet.

– Innan mötet hade jag kontakt med en organisation i Göteborg som samlar människor med bakgrund i det forna Sovjetunionen. En av de ledande personerna där kom till mötet och efteråt sade hon att de skulle rekommendera vår fackförening bland sina medlemmar. Om några månader kanske det blir ett specialföredrag för dem med fokus på grundläggande arbetsrätt, säger Ivan Semenov. Han fortsätter:

– Det kom även en växthusarbetare, han kom ensam, men han förde på tal att han känner många som arbetar i den sektorn och sade att det här kunde vara intressant i framtiden. Det känns viktigt att vi inte bara når ut till bygg- och städbranscherna, som ofta dominerat annars.



”Med stöd av tolkar hoppas vi kunna sätta snöbollen i rullning”, säger Tim Persson om förutsättningarna för migrantorganiseringen i Göteborgs LS. FOTO: TOIVO JOKKALA

Alex Bohlin i Göteborgs LS tror att förutsättningarna för migrantorganisering lokalt är goda.

– Under hösten kommer ytterligare ett öppet möte att äga rum och förhoppningsvis dyker nya ansikten upp. På sikt hoppas och tror jag att vi kan stötta medlemmar till att organisera och hjälpa varandra, särskilt personer inom samma bransch och på samma arbetsplatser, säger Alex Bohlin, och fortsätter:

– Göteborgs LS får genom de här mötena förhoppningsvis även möjlighet att kunna se inom vilka branscher i Göteborg med omnejd som många migranter arbetar och antagligen utnyttjas och var vi kan hjälpa till att organisera arbetare.

Tim Persson menar att språkfrågan är en av svårigheterna när det gäller organiseringen i dagsläget.

– I hela vår förhandlingskommitté har vi i dag ingen rysk- eller ukrainsktalande, och vi har ingen som har en social ingång i ett ”diasporacommunity”, så vi tänker att vi behöver bygga i den riktningen. Vi kan inte jobba så att vi lär oss ryska på Duolingo och går ut och pratar med ryssar på stan. Men via den vanliga rörelsen och med stöd av tolkar hoppas vi kunna sätta snöbollen i rullning.

Jag frågar Alex Bohlin hur hon föreställer sig att samarbetet med de centralt förtroendevalda migrantorganisatörerna ska se ut.

– Jag tänker mig stöd vid eventuella förhandlingar, hjälp med juridik och rådgivning vid behov och medlemskontakt på fler tider. Och självklart utbyte av erfarenheter, kunskapsutjämning samt tips och råd för en så bra migrantorganisering som vi kan åstadkomma tillsammans, säger Alex Bohlin.

Tim Persson säger att han gissar att ”vi nog kommer att få harva i början”, men att han hoppas att mycket kan bli gjort på två-tre års sikt.

– På nästa kongress hoppas jag att vi ska ha mycket substantiellt att säga: ”Det här är vad vi har testat som funkade, det här är vad vi testat som inte funkade så bra”. Han fortsätter:

– Jag ser inte, vare sig på kort eller medellång sikt, att det är realistiskt eller önskvärt att vi bygger upp en arvoderad lokal stab. Jag tror att vad vi ska satsa på är att utföra vårt uppdrag på ett förtroendeskapande sätt. Jag tror att vi redan på vårt öppna möte lyckades förmedla att vi är en slipad organisation. Att jämfört med de andra fackföreningarna är vi de som kan det här bäst.

Toivo Jokkala

STÖTTA SAC:S MIGRANTORGANISERING MED EN SWISH!

SAC Syndikalisterna tar fajten som de andra svenska facken inte lyckats med.

Vår organisering bland utnyttjade migrantarbetare är unik – med er hjälp kan vi fortsätta nå framgång!

Vi har just genomfört en bussturné genom södra Sverige för att organisera migrantarbetare som utnyttjas på svenska gårdar.

123-178 95 77

Swisha 20 kr, 50 kr eller 200 kr – eller helt valfritt belopp.

Skanna QR-koden eller skriv in swishnummer 123-178 95 77 (märk swishen ”MIGR”).

Tipsa gärna vänner och arbetskamrater om hur de kan vara med och stötta vår fackliga kamp!

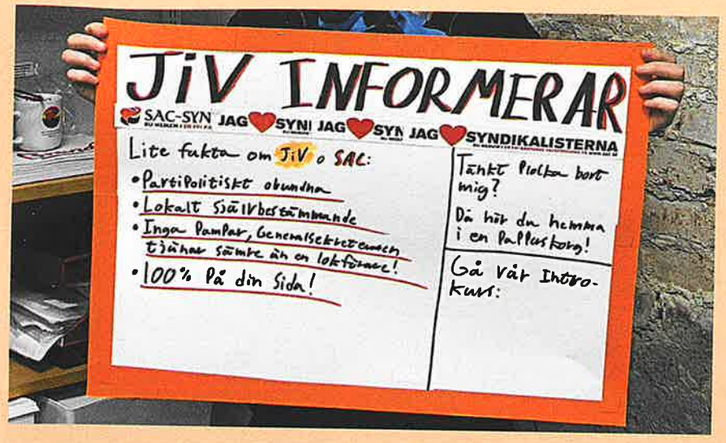
Kampen om anslagstavlan

På dagens svenska arbetsmarknad kan en begäran om en facklig anslagstavla vara nog för att företagsledningen ska se rött. Syndikalistiska Järnvägssektionen i Väst (JiV), där årets mottagare av Civilkuragepriset är aktiv, nekades bestämt att få en tavla att sätta upp sina anslag på. Så de tog saken i egna händer – skrev, klippte och klistrade, och tillverkade egna anslagstavlor som de prydligt fäste vid chefernas dörr. En tavla fick äran att fästas på en cykel parkerad utanför järnvägsstationen.

FOTO: JÄRNVÄGSSEKTIONEN I VÄST

















Umeå universitetssektion 20 år

Syndikalistiskt fackligt arbete har funnits i olika former vid Umeå universitet ända sedan 1980-talet. För 20 år sedan registrerade sig syndikalister vid universitetet under namnet Umeå universitetssektion, och detta uppmärksammades vid ett litet medlemsmöte den 8 juni med lunch, fika och samtal i strålande sol.

Under mötet nämndes sektionens historia, men fokus låg på vad vi vill göra under kommande läsår. En viktig fråga var hur vi kan fortsätta driva fackliga frågor vid universitetet i ett läge där så många stora beslut i så stor utsträckning fattas centralt, medan möjligheterna till lokal påverkan är begränsade.

Särskilt diskuterades övergången till lönesättande samtal och behovet av att klargöra vilka möjligheter sektionens medlemmar fortsatt har till fackligt stöd och förhandling.


I strålande junisol firade Umeå universitetssektion sitt 20-årsjubileum. FOTO: UMEÅ UNIVERSITETSSEKTION

I skrivande stund innefattar sektionen en styrelse, en förhandlingskommitté, en agitationskommitté, en revisor och tjugofem medlemmar. Umeå universitet har tidigare haft flera organiserade syndikalister, och sektionen ser hoppfullt på möjligheter att växa genom utåtriktad kommunikation och en mindre medlemskampanj.

Vi fortsätter med uppskattade lunchträffar två gånger i månaden, som ger möjlighet att diskutera både enskilda ärenden och större fackliga frågor vid universitetet. Efter 20 år som registrerad sektion fortsätter vi att organisera oss, värna solidaritet och verka för jämlikhet och rättvisa vid Umeå universitet.

Umeå universitetssektion

Till minne av Roland Jansson

Det är svårt att ta in att Roland inte längre finns bland oss. Hans bortgång kom hastigt och oväntat, och lämnar ett stort tomrum efter sig – i den fackliga gemenskapen, vid universitetet och bland alla oss som hade förmånen att känna honom som kamrat.

Roland var under flera decennier aktiv inom syndikalisterna. Han var en av de drivande bakom bildandet av utbildningssyndikatet vid Umeå universitet och var vid tiden för sin bortgång medlem i universitetssektionen och aktiv i förhandlingskommittén. Tillsammans med Ulla var han också revisor i Umeå LS, samt ledamot i distriktskommittén för Norr- och Västerbottens distrikt. Han tog ansvar, ställde upp och deltog med självklarhet när det samlades till möten, förhandlingar och offentliga manifestationer.

Men Roland var aldrig någon som sökte uppmärksamhet för egen del. Han var lågmäld, underfundig och varm, med en humor som ofta kom stillsamt men träffade precis rätt. Han spred hopp och pepp på sitt eget sätt – inte genom stora ord, utan genom närvaro, och en grundläggande tilltro till att rättvisa är något vi måste fortsätta kämpa för. Trots att Roland nått en framgångsrik akademisk position som professor, höll han fast vid jämlikhetens betydelse. Han reagerade konsekvent mot orättvisor, oavsett var de uppstod. Han upprördes över de stora löneskillnaderna inom universitetet och över hur makt kunde användas för att tysta kritik. Under våren drev han ett fall som rörde rätten att uttrycka kritik, efter att en medlem påstods ha brutit mot universitetets värdegrund när hen med ironi kommenterat uppsägningar på grund av arbetsbrist.


Roland Jansson. FOTO: PRIVAT

Hans roll som professor i ekologi hängde på ett självklart sätt samman med kärleken till naturen och ett engagemang för klimatet. För Roland var omsorgen om världen inte abstrakt. Den fanns i hans forskning, i hans politiska övertygelse och i hans sätt att möta andra människor.

För oss var han framför allt en ovanligt fin kamrat. Han var positiv utan att vara naiv och engagerad utan att vara högljudd. Han visade alla han mötte att fackligt arbete självklart innebär kritik men också kan bäras av vänlighet, eftertanke och humor.

Vi har svårt att acceptera att det är sant. Vi kommer att sakna Roland enormt. Samtidigt bär vi med oss vetskapen om att världen skulle vara en annan om fler var som han: mer rättvis, mer varsam och mer solidarisk.

Kamraterna i Umeå universitetssektion och Umeå LS av SAC

Intresserade sökes till SAC:s fastighetsarbetsgrupp!

SAC-kongressen 2025 beslutade att tillsätta en fastighetsarbetsgrupp och valde mig, Tim Persson, till gruppens sammankallande. Gruppen har i uppdrag att undersöka de ekonomiskt och organisatoriskt positiva effekterna som skulle kunna uppnås genom att SAC köper fler fastigheter, antingen för att använda dem för egen verksamhet eller för uthyrning, och därefter bistå federationen med förslag på möjliga köp. Genom historien har SAC ägt en mängd olika typer av fastigheter och nyttjat dem för olika ändamål, allt från kursgårdar och semesterboenden till hyreshus och folkparker. I dag äger SAC två fastigheter – Joe Hill-gården i Gävle och SAC-huset på Sveavägen i Stockholm.

SAC:s centralkommitté (CK) beslutade före sommaren att fastighetsgruppens struktur i alla relevanta avseenden ska fungera som SAC:s övriga centrala kommittéer, och därför skriver jag nu denna text – arbetsgruppen behöver fyllas med medlemmar och verksamhet! Jag ser framför mig ett långsiktigt, långsamt och mycket metodiskt arbete där den första perioden kommer fokusera på utbildning och struktur. När gruppen därefter är mogen att ta sig an det mer praktiska arbetet att utvärdera och räkna på för- och nackdelar med konkreta förslag till köp behöver vi en bra grund att stå på, och en stabil kommunikation med CK och LS.

Är du och/eller din LS intresserade av att jobba med detta? Har ni redan gått och spanat på en schysst byggnad på er ort och tänkt ”Den där kåken borde vi ha”? Hör av er till ***fastighetsgruppen@sac.se*** så berättar jag mer om vad jag funderat över och hjälper er sedan med att skicka in en kandidatur som CK kan ta ställning till. Till vår hjälp har vi givetvis SAC:s valberedning och vår särskilda kontaktperson i CK – kontaktuppgifter till valberedning och CK hittar du på sista uppslaget i denna tidning.

Kamratliga hälsningar,
Tim Persson
Göteborgs LS

Kan du säga... »halvkongressperiodskonferens«?

Eller tycker du ordet är för svårt och att svenska språkets förmåga att bilda långa ord är påfrestande?

Spelar ingen roll vilket, nu har vi din uppmärksamhet och då passar du perfekt för att vara med i arrangörsgruppen som ordnar konferensen som SAC håller mitt emellan kongresserna 2025 och 2029.

Planen är samla så många representanter från SACs olika delar som möjligt till en konferens i slutet av sommaren eller i början av hösten år 2027. På konferensen kommer vi att följa upp vad som händer inom SAC och hur vi jobbar vidare fram till kongressen 2029.

Konferensen brukar vara en trevlig tillställning och rolig att vara med och arrangera. Hör av dig till ***sekretariatet@sac.se*** och anmäl intresse!

Allt gott,
SAC:s sekretariat


Ekonomisk genomgång under CK-helgen den 26–27 september. FOTO: TOIVO JOKKALA

Nytt från SAC:s CK

SAC:s centralkommitté, CK, är det organ i SAC-federationen som ansvarar för att fatta de beslut som behöver tas mellan kongresserna. Sedan det förra numret av *Syndikalisten* kom ut har CK haft videomöte den 19 augusti och en fysisk mötesheig i Stockholm den 26–27 september.

Några av besluten som CK tagit under dessa möten är:

/Organisationssamarbeten/
CK-mötet den 19 augusti beslutade att SAC skulle anmäla sig som en av organisationerna som bakom den stora klimatdemonstrationen i Stockholm den 23 augusti samt ansluta sig till kampanjen *För en human migrationspolitik*.

/LS-förändringar/
CK-mötet den 26–27 september klubbade den formella nedläggningen av Luleå LS. Medlemmarna där kommer att kunna gå över till den nystartade digitala samorganisationen.

/Ekonomisk halvårsavstämning/
CK-mötet den 26–27 september gjorde tillsammans med SAC:s kassör en halvårsavstämning av SAC:s ekonomi och kunde konstatera att ekonomin hittills ser bättre ut än förväntat – det vill säga att organisationen verkar kunna hålla sig inom det planerade (= budgeterade) underskottet för helåret 2026 med marginal.

/Civilkuragepriset/
CK-mötet den 26–27 september beslutade att Valeria Corina Jara i Järnvägssektionen i Väst tilldelas årets civilkuragepris till Björn Söderbergs minne. Hon får priset för sin roll i mobiliseringen av tågpersonal mot överenskommelsen om att de första 15 minuternas övertid per arbetspass skulle vara obetalda (läs mer om priset på sidan 4).

TJ

SAC på besök hos tyska FAU

Företrädare för SAC:s internationella kommitté, IK, har vid två tillfällen det senaste halvåret besökt arrangemang av syndikalistiska Freie Arbeiterinnen- und Arbeiter-Union, FAU, i Tyskland. Här kan ni läsa om deras intryck därifrån.

FAU:S SOMMARSKOLA:

Den 29–30 augusti deltog jag i FAU:s sommarskola i Hannover i Tyskland. Sommarskolan har funnits i ungefär tio år. Den arrangeras varje år på samma plats (men inte vid samma tillfälle) som FAU:s kongress, i Hannovers Naturfreundehaus. Det är ett trevligt ställe som lämpar sig bra för möten och konferenser med upp till hundra deltagare. Där finns mötessalar, en matsal, ett vandrarhem och en fin innergård.

Naturfreunde är en fritidsorganisation med rötter i Österrikes arbetarrörelse som också har avdelningar i Tyskland och andra länder.

FAU:s sommarskola är tänkt som ett mötes- och utbildningstillfälle. Två delegater från varje ”syndikat” (FAU:s motsvarighet till LS) får delta, plus de som håller i workshopar. Workshoparnas ämnen var mest av praktiskt slag – allt ifrån arbetsrätt och frågeställningar som ”Hur bildar jag en driftsektion?” till medlemsvård och branschorganisering. Det fanns tre sessioner per dag, en på förmiddagen och två på eftermiddagen, med tre parallella workshopar var. Jag kollade in några workshopar, och de verkade bra uppstyrda, men det fanns inte så mycket att hämta där för SAC. FAU har samma principer som SAC men är en annorlunda organisation på många sätt: inga avlönade funktionärer, kongressen bara till för diskussion (besluten tas innan eller efter via referendum), och så skiljer sig medlemskårerna åt: FAU är rätt vit och subkulturell.

Jag var inbjuden som talare och pratade om SAC på lördagskvällen. Det blev en kort historisk genomgång, en skiss av vår organisationsstruktur och åsikter om vad som fungerar bra och inte så bra inom organisationen. Det fanns inga parallella evenemang på kvällen, så de allra flesta som var där kom och lyssnade, cirka 70 personer. Jag pratade – avbruten av en del frågor, men det var helt okej – i en timme, sedan följde diskussion i nästan två timmar. Minst hälften av publiken stannade till slutet. Folk ställde bra frågor, och det verkade finnas ett genuint intresse för SAC. Jag tror det uppskattades att jag inte höll en propagandaföreläsning utan pratade mycket om SAC:s problem. Men jag lyfte också det positiva med migrantorganiseringen, möjligheterna till opinionsbildning (också genom tidningen *Arbetaren*) och hur aktivistmiljön och arbetarklassen sammansmälter i SAC.

Det finns två nya internationella sekreterare i FAU. Jag pratade med båda och lämnade några exemplar av pamfletten *Radical Labor Organizing in the Nordic Countries*.

På söndagskvällen visade Labournet TV sin nya film, *Every Acre, Every Factory*. SAC:s internationella kommitté har gett en slant till produktionen. Filmen gjordes tillsammans med AngryWorkers. Marco från AngryWorkers, som vi har samarbetat med förut, var där. Även Johanna, filmens producent, har vi haft kontakt med. Hennes film *The Loud Spring* har bland annat visats på arbetarfilmfestivalerna i Malmö och Orsa. Den nya filmen var bra, även om den kanske var lite feelgood; många fina ord om hur en bättre värld ska se ut och styras av arbetare, men inte så mycket om hur vi kommer dit. Men man kan inte få allt.

Jag tyckte att det var värt att åka även om det var en lång tågresa med en del förseningar. Föreläsningen och diskussionen gick mycket bra. Med tanke på att IK-medlemmen Saman Bona redan hade åkt som representant för SAC till FAU:s kongress tidigare i år har banden till våra tyska kamrater stärkts.

Gabriel Kuhn
Internationella kommittén och Fruviks LS

FAU:S KONGRESS i MAJ:

Saman Bona från SAC:s internationella kommitté besökte FAU:s kongress mellan den 22 och 25 maj.

FAU:s kongresser bygger alltså – till skilland från till exempel SAC-kongresserna – inte på att behandla inkomna motioner. Huvudfokus ligger i stället på att tillsätta förtroendeposter och diskutera olika ämnen i arbetsgrupper.

Alla förmiddagar var gemensamma för alla deltagare medan eftermiddagarna var vigda åt grupparbete. Cirka 90 medlemmar från 32 syndikat närvarade.Saman Bona deltog bland annat i följande arbetsgrupper:

/Internationellt/

De internationella gästerna presenterade sin organisation och dess fackliga kamp, med efterföljande frågestund. Saman Bona hade med sig pamfletter från syndikalistiska Solidariska byggare samt broschyren *Radical Union Organizing in the Nordic Countries*, och olika funderingar runt dessa kom upp till diskussion.

/Revidering av nuvarande samverkansbeslut/

Detta handlade om det vi i Sverige kallar för samverkan, att fackklubben deltar i månatligt möte med arbetsköparen. Några FAU-syndikat arbetar så och andra inte. Det blev häftiga diskussioner – de som var för tyckte att de kan vara med och påverka besluten som tas, medan andra som var emot tyckte att det hela är ett reformistiskt sätt att bedriva facklig kamp. Saman Bonas input var att frågan som regel inte är aktuell för SAC eftersom SAC inte har sådan kollektivavtalsstatus i Sverige.

”Min känsla var att de som var emot sådant deltagande var fler än de som var för”, sammanfattar Saman Bona.



Omkring 90 medlemmar från 32 syndikat deltog på FAU:s kongress i Hannover i maj. FOTO: SAMAN BONA

/eBO-brevlåda/

Från första januari i år är det lag i Tyskland på att alla fackföreningar inklusive LS och syndikat måste ha ett digitalt ID/en digital brevlåda och att all kontakt med myndigheter sker via den brevlådan. Den som inte har en sådan kan inte gå vidare med ett enda ärende hos till exempel arbetsdomstolen eller skatteverket. Du måste registrera antal medlemmar och dokumentera all aktivitet som sker i din förening.

Diskussionen i kongressarbetsgruppen var hur man ska förhålla sig till detta. Några syndikat hade redan skaffat brevlådan medan andra var tveksamma – men i slutändan finns få möjligheter att slippa. ”Det här är intressant eftersom det förr eller senare det landar i Sverige också”, noterar Saman Bona.

Saman Bona sammanfattar sina intryck med:

”Jag tycker att kongressen var välorganiserad, platsen, ’Das Naturfreundehaus’, var ett extremt bra val. Det var mycket kamratlig och avslappnad atmosfär med bra diskussioner.”

Till minne av Maria Fredriksson

2 juni 1959–9 oktober 2017, medlem i Östersunds LS


Maria Fredriksson. FOTO: PRIVAT

Maria var för mig både en facklig kamrat och god vän. Nyheten om hennes plötsliga död kom som en chock, endast några få månader hade gått sedan vi lagt ner vår LS. Processen som föregick nedläggningen hade slitit också på henne och kan nog ha bidragit till det akuta sjukdomstillstånd som ändade hennes liv.

Jag tog på mig att skriva några minnesord för dåvarande Östersunds LS’ räkning och skicka till Syndikalisten. Detta har aldrig blivit av, trots flera försök, av personliga skäl som jag inte ska trötta er med här. Men så här snart nio år senare kommer jag äntligen till skott och uppfyller därmed också ”löftet” jag gav mina fackliga kamrater 2017.

Maria var en hängiven syndikalist i själ och hjärta. Det fanns ingen tvekan var hennes fackliga tillhörighet låg och hon började sin syndikalistiska bana i Duveds LS. Alldeles i början av 1990-talet gick Duveds LS upp i Östersunds LS och hon fortsatte vara medlem där, i fackföreningen hon sedan var trogen hela livet. Maria var aktiv som medlem och satt i styrelsen både lokalt och i distriktet, i många år som kassör. Under en period hjälpte hon också Östra Medelpads LS med kassörssysslan. Maria deltog även som ombud på några kongresser.

Maria arbetade inom turistnäringen i Västjämtland, var populär guide på Inlandsbanan och arbetade också flera år som hotellreceptionist. Hon omskolade sig sedemera till medicinsk sekreterare (tidigare läkarsekreterare) och arbetade på Östersunds sjukhus vid sin död. Förutom att vara fackligt aktiv älskade Maria att sjunga och var en otroligt händig stickerska. Hon sjöng med lokala jazzmusiker och med fördel då jazzstandarder, sjöng i kör och framträdde gärna med Joe Hill-sånger till eget gitarrackompanjemang. På våra medlemsmöten hade vi då och då kortare kulturinslag och ibland blev det gemensam Joe Hill-sångstund.

Åren har gått men minnena finns kvar.

Heléne Draheim
före detta Östersunds LS

EFTERLYSNING:

Vem är vår mest långvariga medlem?

Många som en gång gått med i en lokal samorganisation av SAC Syndikalisterna har blivit kvar som medlemmar i decennier – och vissa har valt att behålla sitt medlemskap även efter att ha gått i pension (vilket vi tycker är väldigt kul och hedrande!).

Tyvärr ger oss vårt centrala elektroniska medlemsregister ingen information om när LS-medlemmar från den analoga tiden egentligen anslöt sig.

Vi vill gärna uppmärksamma långvariga medlemmar! Du som vet med dig att du varit med länge – 60 år eller mer – får därför gärna höra av dig!

Mejla till ***syndikalisten@sac.se*** eller ring **08-522 456 37**
(E-post är den bästa kontaktkanalen, eftersom vi ofta är ute på fältet.)

Ordlista

Denna lista består av begrepp som ofta är förekommande i Syndikalisten och SAC i allmänhet. Hör av dig till **syndikalisten@sac.se** om du har synpunkter på innehållet i listan.

A-kassa/arbetslöshetskassa
En a-kassa är tänkt som en trygghet som gör att du kan få ersättning om du blir arbetslös. Försäkringen består av två delar – en grundförsäkring och en frivillig försäkring som grundar sig på tidigare inkomst.
Ersättning från den frivilliga inkomstbaserade försäkringen betalas ut till den som är medlem i en arbetslöshetskassa och som uppfyller medlemsvillkoret och arbetskravet inom medlemstiden.
Alla a-kassor följer samma regelverk: lagen om arbetslöshetskassor och lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Anarkism
"Anarkism" är ett idébegrepp som dyker upp i vissa syndikalistiska sammanhang, inte sällan i det sammansatta ordet "anarkosyndikalism". Den anarkistiska visionen är ett samhälle styrt med jämlik medverkan av alla, genom basdemokratiska strukturer – ett samhälle fritt från stat, kapitalism och andra system som styr uppifrån och delar upp människor i olika klasser.

Arbetsköpare
Person, bolag, organisation eller myndighet som köper arbetskraft, alltså anställer personal. I SAC använder vi ordet arbetsköpare i stället för arbetsgivare, eftersom de inte ger bort jobb av välvilja, utan köper arbetskraft som de är beroende av.

APT/arbetsplatsträff
Ett möte på jobbet mellan arbetskamrater. Ofta finns någon chef med på mötet, men det finns exempel på när arbetare själva har format hur de vill att mötet ska se ut, t.ex. att chefen fått vara med en stund så att arbetarna till viss del har kunnat prata för sig själva.

Arbetsplatsorganisering
Att tillsammans med arbetskamrater skapa en gemenskap för att förändra arbetsplatsen tillsammans.

Arvode/arvoderad/arvodering
Ersättning för ett uppdrag eller arbete av tillfällig art. En del arvoden hanteras som en vanlig lön medan andra typer av arvoden saknar t.ex. pensionsrätt och sjukersättning etc.

ATAB
Förkortning för Arbetaren Tidnings AB. SAC:s bolag som äger tidningen Arbetaren

Autonomi
Självbestämmande, oberoende.

Centralkommittén/CK
SAC:s centralkommitté (CK) är det högsta beslutande organet mellan SAC:s kongresser. CK håller fysiska möten fyra gånger per år. Det brukar omfatta två heldagar. Däremellan hålls kortare videomöten varje månad. CK-ledamöterna arbetar ideellt och har alltså vanliga lönearbeten, inte betalda uppdrag för SAC.

Driftsektion/sektion
En driftsektion, ofta kallat bara "sektion" internt i SAC, är en lokal fackförening för alla yrken på en arbetsplats. De kan jämföras med andra facks klubbar på arbetsplatserna.

Exploaterad
Utnyttjad. Används ofta när en person i beroendeställning utnyttjas grovt.

Fackförbund
Ibland kallas SAC felaktigt för fackförbund. LO, till exempel, är en facklig organisation som samlar olika fackförbund, t.ex. Kommunal, uppdelade i olika branscher. SAC är en federation, vilket betyder att vi samlar självstyrande föreningar i form av LS, driftsektioner och syndikat. Syndikalister har en motsvarighet till förbund när syndikat i samma bransch bildar en nationell branschfederation.

Federation
En sammanslutning av flera självständiga enheter. SAC är en federation som består av självständiga lokala samorganisationer, syndikat och driftsektioner.

FFAB/Federativs förlagshus aktiebolag
Bolaget som äger fastigheten på Sveavägen 98 i Stockholm och som hyr ut kontorsytan till SAC:s sekretariat. FFAB är SAC:s bolag. En annan fastighet som ägs av bolaget är Joe Hill-gården i Gävle.

Funktionär
Funktionärer ska se till att en verksamhet fungerar. I dagsläget har SAC sju funktionärsroller som är studieorganisatör, informationsorganisatör, facklig samordnare, migrantorganisatör, generalsekreterare, IT-organisatör och kassör. SAC:s funktionärer har möjlighet att arbeta på distans från annan ort än Stockholm, men ska se till att vårt kontor på Sveavägen 98 i Stockholm fungerar gällande post, fastighetsskötsel m.m. SAC:s funktionärer är avlönade, de får "ersättning för förlorad arbetsinkomst".

Ideell/ ideella uppdrag
En förening som är ideell är inte vinstdrivande. Föreningen drivs av engagerade medlemmar, som till största delen inte får ersättning för den tid som läggs ned på verksamheten. Dessa medlemmar har ideella uppdrag.

Kollektivavtal
Skriftlig överenskommelse om anställningsvillkor som sker mellan en facklig organisation och en arbetsköpare eller ett arbetsgivarförbund.

Kommitté
SAC har flera kommittéer med olika uppgifter. Nu finns t.ex. en internationell kommitté, en förlagskommitté som ger ut böcker och en rättskommitté som bland annat ger arbetsrättsligt stöd till olika instanser i SAC. CK bedömer vilka kommittéer som behövs under pågående kongressperiod utifrån organisationens mål. Andra instanser i organisationen kan också ha kommittéer. I flera LS finns det förhandlingskommittéer.

Kongress
Det är vanligt att organisationer delar upp sin verksamhet i kongressperioder. Kongressen äger rum efter ett visst antal år, som tidigare kongress beslutat om. SAC:s kongressperioder är 4 år. Den senaste kongressen hölls i Ådalen hösten 2025 – nästa kongress kommer att hållas 2029. Kongressen pågår i flera dagar och behandlar olika förslag på hur verksamheten ska styras kommande kongressperiod.

Lokala samorganisationer/LS
LS är förkortning för lokal samorganisation. SAC är en sammanslutning av LS. Du är medlem i den LS som organiserar på den ort där du arbetar. En LS uppgift är att samorganisera den fackliga verksamheten i alla branscher på sin ort och främja medlemmarnas organisering i driftsektioner.

Motioner
En motion är ett förslag till beslut. Du som medlem kan lämna motioner till din LS som du vill att medlemsmötet ska fatta beslut om. Olika instanser kan lämna motioner till CK som tar beslut om förslagen under deras beslutsmöten.

Paragraf
Del av lag eller avtal som innehåller en eller flera regler. Det är ungefär som punkter i en lista, som kan innehålla underpunkter. När du läser lagar, regler och avtal brukar paragraferna ha paragraftecknet framför sig. Det ser ut såhär: §.

Per capsulam
När ett beslut fattas per capsulam görs det mellan ordinarie protokollförande möten, t.ex. genom chatt, mejl eller telefon. Dessa beslut förs till protokoll på ordinarie möte trots att det är fattat vid ett tidigare tillfälle.

Referendum
Omröstning som görs mellan kongressperioderna. I SAC sker referendum genom de lokala samorganisationerna (LS). Röstantalet är baserat på antal medlemmar i LS.

Skyddsombud
En arbetare som företräder personalen i arbetsmiljöfrågor enligt arbetsmiljölagen (AML). Det kan vara en medlem i en LS av SAC som är skyddsombud. SAC håller regelbundet i utbildningar för skyddsombud, med fokus på organisering.

Styrelse
I en förening behövs en styrelse för att verksamheten ska fungera. En styrelse behöver bestå av minst tre ledamöter för att fatta beslut. En medlem i styrelsen behöver vara ordförande.

Syndikalism
"Syndicat" betyder fackförening eller ekonomisk förening på franska. I stället för att ett fåtal äger mest bestämmer mest vill syndikalismen att människor tillsammans ska äga och besluta i samhället, och vi kämpar för att komma närmare det målet genom facklig organisering. Den demokratiska ledstjärnan är att alla som berörs av beslut ska ha rätt att påverka besluten.

Syndikat
Ett syndikat av SAC är ett självstyrande samarbetsorgan, alltså en egen självständig förening, för alla driftsektioner inom en viss bransch på en ort, t.ex. Stockholms byggsyndikat och utbildningssyndikat.

Utskott
I en grupp som ska ta beslut, i SAC:s fall är det Centralkommittén (CK), kan vissa personer utses för arbeta med en särskild uppgift. CK har t.ex. ett policyutskott som arbetar med att ta fram policys och förbereder förslag till beslut som CK ska ta.

Årsmöte
Det högsta beslutande organet i varje lokal samorganisation (LS). Ett årsmöte är ett möte där alla medlemmar är inbjudna och som har rätt att fatta beslut om exempelvis stadgar och välja styrelse. Årsmötet hålls normalt en gång per år.

LOKALA SAMORGANISATIONER (LS) AV SAC SYNDIKALISTERNA

Medlemmar utanför geografiskt baserade samorganisationers upptagningsområden kan ansluta sig till Digitala LS: *digitala.ls@sac.se*

Arvidsjaurs LS
Stationsgatan 20b
933 32 ARVIDSJAUR
070-59 39 185
arvidsjaurs.ls@sac.se

Dalarnas LS
c/o Monika Fredriksson
Falkgränd 8B
783 31 SÄTER
0250-51 40 40
dalarnas.ls@sac.se

Digitala LS
digitala.ls@sac.se

Enköping-Heby LS
Rådmansgatan 8 B
749 49 ENKÖPING
070-564 62 57
enkoping-heby.ls@sac.se

Fruviks LS
c/o JoF
Tjärhovsgatan 44
116 28 STOCKHOLM
fruviks.ls@sac.se

Gotlands LS
Signalgatan 13 d
621 47 VISBY
gotlands.ls@sac.se

Gävle LS
Nedre Bergsgatan 28
802 51 GÄVLE
026-450 45 40
gavle.ls@sac.se

Göteborgs LS
Olof Palmes Plats 1
413 30 GÖTEBORG
031-711 96 08
goteborgs.ls@sac.se

Hudiksvalls LS
Brändebo 115
820 62 BJURÅKER
0653-320 87
hudiksvalls.ls@sac.se

Linköpings LS
073-581 99 84
linkopings.ls@sac.se

Malmö LS
Davidshallsgatan 4
211 45 MALMÖ
040-12 61 78
malmo.ls@sac.se

Mellannorrlands LS
Box 56
881 06 NÄSÅKER
076 207 82 91
sundsvalls.ls@sac.se

Norrköpings LS
Olai Kyrkogata 5b
602 25 NORRKÖPING
072-027 80 26
norrkopings.ls@sac.se

Nyköpings LS
nykopings.ls@sac.se

Stockholms LS
Sveavägen 98, 4 tr.
113 50 STOCKHOLM
08-658 62 69
stockholms.ls@sac.se

Trestads LS
trestads.ls@sac.se

Umeå LS
Pilgatan 28
903 31 UMEÅ
090-77 21 00
umea.ls@sac.se

Uppsala LS
Svartbäcksgatan 97d kv
753 35 UPPSALA
018-69 46 89
uppsala.ls@sac.se

Västerås LS
Östermalmsgatan 10
722 14 VÄSTERÅS
072-026 74 80
vasteras.ls@sac.se

DRIFTSEKTIONER, SYNDIKAT OCH DISTRIKT INOM SAC-FEDERATIONEN MED EGNA DIREKTKONTAKTUPPGIFTER

BYGG
Solidariska byggare – Stockholms byggsyndikat
byggsyndikatet.stockholm@sac.se

HANDEL OCH SERVICE
Driftsektionen MediCarrier (Stockholms LS)
dsm.sthlm@sac.se

HOTELL OCH RESTAURANG
Solidariska restaurangarbetare – Malmöhus restaurangsyndikat
restaurang.malmo@sac.se

Stockholms Solidariska HoReKa-arbetarsyndikat
stockholms.ls@sac.se (ange syndikatet som mottagare); tel: 076-032 35 36

KULTUR OCH MEDIA
CNEMA driftsektion
(Norrköpings LS) dscnema.norrkoping@sac.se

Driftsektionen på biblioteken i Södertälje
(Stockholms LS) dsbs.sac@gmail.com

Driftsektionen SSB Järva (Stockholms LS)
Stockholms Stadsbibliotek Järvaenheten
kim.stockholm@sac.se

Klostret i Ystads driftsektion (Malmö LS)
malmo.ls@sac.se

Malmö stadsarkivs syndikalistiska fackklubb
stadsarkivsektionen.malmo@sac.se

RENHÅLLNING
Solidariska städare – Stockholms städsyndikat
stadsyndikatet.stockholm@sac.se

SOCIAL OCH VÅRD
Stockholms social- och vårdsyndikat
sov.sthlm@sac.se

Solidariska vårdarbetare – Vårdsyndikatet Uppsala LS av SAC
sov.uppsala@sac.se

TRANSPORT
Järnvägssektionen i väst
jiv.ds@sac.se

UTBILDNING
Driftsektionen Glokala folkhögskolan
(Malmö LS) malmo.ls@sac.se

Driftsektionen Kvinnofolkhögskolan
(Göteborgs LS) goteborgs.ls@sac.se

Driftsektion SLU (Sveriges lantbruksuniversitet) (Uppsala LS) dsslu@sac.se

Hovåsskolans driftsektion
(Göteborgs LS) hsds.gbg@sac.se

Göteborgs utbildningssyndikat
utbildningssyndikatet.gbg@sac.se
— Universitetssektionen i Göteborg nås också via denna e-postadress

Stockholms utbildningssyndikat
utbildningssyndikatet.sthlm@sac.se
— Samtliga driftsektioner inom utbildningsbranschen i Stockholm nås också via denna e-postadress

Umeå universitetssektion (Umeå LS)
univ.sektionen.umea@sac.se

Uppsala universitetssektion (Uppsala LS)
uu.sektionen.uppsala@sac.se

DISTRIKT
Stockholm-Gotlands distrikt
stockholm.gotland.dk@sac.se

Vill ni att kontaktuppgifter till er verksamhet står med i Syndikalisten? Skicka ett mejl till *syndikalisten@sac.se*

SAC:S SEKRETARIAT
08-522 456 30
Telefontid: Tis kl 11–13, ons kl 15–17
sekretariatet@sac.se

SAC:S VALBEREDNING
valberedningen@sac.se

SAC:S KOMMITTÉER ETC
Centralkommittén
ck@sac.se

IT- och webbkommittén
web.kom@sac.se

Rättskommittén
fs@sac.se

Arbetsgruppen för medlemsregistret
medlemsregistret@sac.se

Fastighetsgruppen
fastighetsgruppen@sac.se

Federativs förlagskommitté
kontakt@federativsforlag.se

Internationella kommittén
ik@sac.se

TIDNINGEN ARBETAREN
08-522 456 70
redaktionen@arbetaren.se

SAAK (A-KASSAN)
08-545 912 50
Telefontid:
Mån-tors kl. 9–12, fre kl. 13–15
kontakt@saak.se

JOE HILL-SÄLLSKAPET
info@joehill.se
www.joehill.se

SYNDIKALISTISKA KAMRATFÖRENINGEN
syndikalistkamrater@gmail.com

Behöver du lyssna på Syndikalisten?
Hör av dig! Det finns möjlighet att få tidningen inläst. Inläsare är Errol Tanriverdi, Linköpings LS.

Vill du ha Syndikalisten som pdf-fil i stället?
Mejla till:
syndikalisten@sac.se

En del av innehållet finns också i Syndikalisten webbtidning:
syndikalisten.sac.se



#1/2027 Deadline för material till nästa nummer: 4 januari 2027.